

■ Av. Ege CENGER* ■

TÜKETİCİ HUKUKU AÇISINDAN TAŞINIR SATIMINDA
AYIPLI MAL KAVRAMI

ÖZET

Tüketicinin korunmasının temelini Anayasa'nın 172. maddesi oluşturmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'ndaki taşınır mallara ilişkin düzenlemelerin, taraflardan biri tüketici olsun ya da olmasın her türlü taşınır sözleşmelerine uygulanıyor olması nedeniyle, tüketiciler açısından daha etkili bir koruma sağlanabilmesi için 23 Şubat 1995 tarihinde 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Daha sonra 4077 Sayılı Kanun'u yürürlükten kaldıran 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, hala yürürlüktedir.

Çalışmamızın konusu olan "Tüketici Hukuku Açısından Taşınır Satımında Ayıplı Mal Kavramı" tüketici sözleşmeleri kapsamında değerlendirileceğinden; tüketici, satıcı/sağlayıcı, tüketici işlemi, tüketici sözleşmesi, taşınır mal ve ayıp terimlerinin tanım ve tespitlerine Yargıtay kararları ile yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici kavramı, ayıplı mal, taşınır mal, ayıplı mal çeşitleri, ayıplı malda hukuki sorumluluk.

ABSTRACT

Article 172 of the Constitution forms the basis of consumer protection. Since the regulations regarding movable goods in the Turkish Code of Obligations apply to all kinds of movable contracts, whether one of the parties is a consumer or not, the Law on the Protection of the Consumer No. 4077 was adopted on 23 February 1995 in order to provide more effective protection for consumers. The Law on Consumer Protection No. 6502, which later repealed the Law No. 4077, entered into force on 28 May 2014 and is still in effect.

Since the "Defective Goods Concept in the Sale of Movables in Terms of Consumer Law", which is the subject of our article, will be evaluated within the scope of consumer contracts; Definitions and determinations of the terms consumer, seller/supplier, consumer transaction, consumer contract, movable property and defect will be included together with the Supreme Court decisions.

Keywords: Concept of consumer, defective goods, movable goods, types of defective goods, legal liability for defective goods.

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 23.05.2022 Kabul Tarihi: 26.01.2023

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7534-6538>

İzmir Barosu

GİRİŞ

1982 Anayasası'nın "Tüketicilerin Korunması" başlıklı 172. maddesinde; "*Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.*" şeklindeki düzenlemeye istinaden, satım sözleşmelerinde alıcı tarafı koruyucu nitelikte hem Türk Borçlar Kanunu hem de Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile düzenlemeler yapılmıştır. TBK ile yapılan düzenlemeler genel nitelikli, TKHK ile yapılan düzenlemeler ise özel nitelikli olması ve TKHK'nin TBK'ye göre sonraki tarihli olması nedeniyle, TKHK'nin kapsamına giren tüketici satış sözleşmelerine öncelikli olarak TKHK'nin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca 6502 Sayılı Kanun'un 83. maddesindeki "*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır.*" şeklindeki düzenlemeye istinaden, TKHK'de hüküm bulunmadığı durumlarda ise TBK hükümleri uygulanacaktır¹.

Özü itibariyle temel hukuk kurallarına göre sözleşme taraflarının eşit olması beklenmektedir fakat bazı durumlarda sözleşmenin bir tarafı diğer tarafına göre daha zayıf konumda olabilmektedir. İşte bu sözleşmenin zayıf tarafını korumak için, kanun koyucu tarafından daha özel nitelikte düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin iş sözleşmelerinde işçi işverene karşı daha zayıf konumda olduğu için ayrıntılı iş hukuku, kiracı kiraya verenden daha zayıf konumda olduğu için ayrıntılı kira hukukuna ilişkin düzenlemeler yapıldığı gibi tüketicinin mal ve hizmet sunanlardan daha zayıf konumda olması nedeni ile TKHK ile tüketicileri koruyan özel hükümler düzenlenmiştir². Bir başka ifadeyle, tüketicinin taraf olduğu sosyal ya da hukuki bir ilişkide satıcı veya sağlayıcıya göre tüketicinin hukuki bilgi ve ekonomik olarak daha tecrübesiz bir konumda bulunması, tüketicinin de özel

¹ Abdil Çürük, Tüketici Satış Sözleşmelerinde Satış Konusu Malın Ayıplı Olmasının Sonuçları, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020, s.39.

² Seçkin Hasan Ozanoğlu, "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)", Dergipark, Cilt: 50, Sayı: 1, 2011, s.57.

olarak korunması gerektiği fikrini doğurmuştur.³ Sözleşmenin zayıf tarafın belirlenmesinde, kişinin sosyal veya ekonomik konumunun herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Kişinin çok yüksek bir fiyat karşılığında büyük bir villa almış olması tüketici olamayacağı anlamına gelmemektedir⁴.

I. TÜKETİCİ TAŞINIR SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN TEMEL KAVRAMLARI

1. Genel Olarak

Bir satış sözleşmesinin tüketici sözleşmesi olup olmadığının tespiti önem taşımaktadır. Şöyle ki taşınır satış sözleşmesinin tüketici sözleşmesi olması halinde, tüketiciyi satıcıya karşı daha geniş alanlarda koruyan ve sözleşme tarafındaki zayıflığın bertaraf edilmesini sağlayacak önlemler alan TKHK uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle sözleşmenin TKHK hükümlerine tabi olup olmadığının tespiti için ilk olarak aşağıda başlıklar halinde temel kavramlar incelenecektir.

2. Tüketici Kavramı

Tüketici kavramının doğuşu, 19. yüzyılın başlarında seri üretimin artması ve bu artışın tüketimi etkilemesi ile başlamıştır. Tüketici hakkında hukuki düzenlemelerin yapılmaya başlanması ise sözleşme serbestisi ilkesinin uygulanabilirliğinin azalması üzerine Türk Borçlar Kanunu'nun tüketicileri korumakta yetersiz kalması ile gerçekleşmiştir⁵.

³ Hasan Seçkin Ozanoğlu, Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım), Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta, İstanbul, 2000, s.666.

⁴ Ahmet Akif Tutumlu, Tüketici Yargılama Hukuku, Seçkin Hukuk, 2. Baskı, Ankara, 2019, s.66.

⁵ İpek Yücer Aktürk, "Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, 2016, s.110.

Eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3/e maddesinde tüketici kavramı; “Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi” şeklinde tanımlanmıştır. 6502 Sayılı Kanun'un 3/k maddesinde ise tüketici kavramı “Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.” şeklinde ifade edilmiştir. Özel⁶ ise tüketici kavramını; “kişisel ihtiyaçlarını veya ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla talepte bulunan kişi” olarak tanımlamaktadır.

Kanun'un yapmış olduğu tanımlamaların netleşmesi için tüketici sıfatının tüzelkişiler açısından değerlendirilmesine ve “ticari ve mesleki olmayan amaç” kavramından ne kastedildiğine değinmek gerekmektedir.

A. Tüzel Kişilerde Tüketici Sıfatı

AB Parlamentosu'nun ve AB Konseyi'nin 2008/48/CE Art 3/a hükmünde tüzel kişilerin de tüketici olabileceğinden söz edilmiştir. Böylece Türk Hukuku ile AB Parlamentosu ile AB Konseyi'nin hükümleri paralellik göstermektedir⁷. Kalkan⁸, kanunda tüketici kavramı açıklanırken tüzel kişilerin de bu kavramın içine dahil edilmiş olmasının yerinde olduğu, aksi takdirde tüzel kişiler tamamen kanun kapsamı dışında bırakılmış olması tüketici hukukunun amacına aykırı kalacağı görüşündedir.

TKHK'de tüzel kişiler ayrımı yapılmadan tüm tüzel kişilerin tüketici olabileceği belirtilmiştir ama bu durumda tüzel kişi tacirlerin durumunun belirlenmesinde güçlük yaşanabilecektir. Şöyle ki, TKHK, tüzel kişi ayrımı yapmadan tüm tüzel kişilerin tüketici sıfatını haiz olabileceğini belirtmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 3. maddesinde ise “ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir” denmektedir. Bu açıklamalar açısından iki kanunun çeliştiği görülmektedir.

⁶ Çağlar Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayın, 6. Baskı, Ankara, 2020, s.56.

⁷ Tamer İnal, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku Doktrin ve Yargıtay İçtihatları, Seçkin Hukuk, 3. Baskı, Ankara, 2014, s.72.

⁸ Arif Kalkan, Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.40.

Konu hakkında öğretide iki farklı görüş bulunmaktadır. Hâkim görüşe göre⁹, TTK'nin 19. maddesinde gerçek kişi tacirlerin bazı şartların gerçekleşmesi halinde ticari iş niteliğinde olmayan adi işlerinin olabileceği düzenlenmişken, tüzel kişi tacirler açısından böyle bir istisna düzenlenmemiştir. O halde tüzel kişi tacirlerin tüm işlemlerinin istisnasız olarak ticari iş niteliğinde olduğu kabul edilir. Bu görüşü yorumladığımızda, TTK'de belirtilmiş olan "bütün işler" kavramı ile TKHK'deki "ticari ve mesleki olmayan amaç" kavramları çatışmaktadır. Çünkü TTK'ye göre tacirlerin bütün işleri ticari iş olarak görüldüğünden, ticari ve mesleki olmayan işlerinin varlığı kabul edilmemiş olacaktır. Dolayısıyla tüzel kişi tacirler için TKHK uygulanamayacaktır. Konu hakkındaki diğer görüş¹⁰ ise, ticari şirketlerin tüketim ihtiyacı kadar almış oldukları mallar açısından tüketici olacakları ve TKHK hükümlerine tabi olacakları fakat alınan malların ticari işletmeyle bağı olduğu tespit edildiği durumlarda ise ilgili işin ticari iş olacağı ve TTK hükümlerine tabi olacaklarını savunmaktadır. Bu görüşe göre örneğin, yağlı boya satımı yapan bir tüzel kişi tacirin ya da şirketin yüklü miktarda boya satın alması ticari işletmeye bağlı ticari bir iş olduğundan TTK hükümleri uygulanacaktır. Fakat tacirin kahve makinası satın alması durumunda ise, bu işlem ticari nitelikte bir alım-satım olarak değerlendirilemeyecek olup ilgili satım sözleşmesi tüketim amacı ile yapıldığından tüzel kişi tacir tüketici sıfatı kazanacaktır ve tacir TKHK hükümlerine tabi olacaktır¹¹. Yargıtay ise genel olarak hâkim görüşe paralel şekilde şirketlerin tüketici sıfatını haiz olmadığına ilişkin kararlar vermektedir¹². Fakat Yargıtay'ın bunun aksine kararları da mevcuttur. Örnek olarak Yargıtay'ın "*davacı şirketin aracı özel nedenlerle satın aldığı ve nihai olarak*

⁹ Sabih Arkan, Tüketici Kredileri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 1-2, Ankara, 1995 s.36; Alper Gümüş, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Cilt: 1, İstanbul, 2014 s.31; Abdülkerim Yıldırım, Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, İstanbul, 2009, s.84; Aktürk, s. 117; Kalkan, s.41.

¹⁰ Mustafa Taşkın, "Tüzelkişilerin ve Şirketin Tüketicilik Vasfı", Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 1997, s.31.

¹¹ Aktürk, s.118.

¹² Yargıtay HGK, E. 2011/19-500, K. 2011/550, T. 21.09.2011; Yargıtay 20. HD. E. 2002/8260, K. 2002/9761, (www.kazanci.com).

yararlandığı anlaşıldığından davanın 4077 Sayılı Yasa hükümleri uyarınca değerlendirilmesi gerekir”¹³ şeklinde görüşü de bulunmaktadır¹⁴.

B. Ticari veya Mesleki Olmayan Amaç ile Hareket Etme

Tüketici kavramının tanımlaması amaca bağlı olarak farklı kriterlere tabi tutulmuş ve farklı sistemler ortaya çıkmıştır. Bu sistemlerin biri olan subjektif sisteme göre, kişilerin satım sözleşmesini hangi amaç ile yaptığına göre sözleşmedeki mal veya hizmetten yararlanan kişinin tüketici olup olmadığı belirlenmektedir. Diğer sistem olan objektif sisteme göre ise, amaç kriterine bakılmaksızın belirli bazı sözleşmelerin tüketici sözleşmesi olduğu kabul edilmekte ve bu sözleşmelerdeki mal ya da hizmetten yararlanan kişilerin ise tüketici sıfatını haiz olduğu belirtilmektedir.¹⁵

6502 Sayılı Kanun’dan çıkarım yaptığımız tüketici kavramının unsuru, “ticari ve mesleki olmayan amaçlarla hareket etmek” tir. Buna göre, Türk Hukuku’nda subjektif sistem kabul edilmiştir¹⁶. Kanun, kişinin işlemi yaparken mevcut amacına vurgu yapmış ve kişiye tüketici denmesi için kişinin, ticari ve mesleki olmayan amaç ile hareket etmesi şartını aramıştır. Tüketicinin bu amacı ise, sözleşmenin yapıldığı esnada göz önüne alınması gereken bir unsurdur¹⁷. Buna göre sözleşmenin kurulması sırasındaki tüketicinin amacı mesleki veya ticari değilken, daha sonradan alınan malın mesleki veya ticari amaç ile kullanılması sözleşmenin taraflarının birinin tüketici olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Örneğin, sözleşme esnasında barınmak amacı ile alınan taşınmazın

¹³ Yargıtay 19. HD. E. 1999/3932, K. 1999/4621, T. 06.07.1999.

¹⁴ Leyla Çizmecioğlu/Derya İçöz Demirel/Ahmet Karakocacı/Mesut Kavak/Oya Şahin Mccarthy/Hayrunnisa Özdemir/Ayşeğül Özkurt/Alı Selim/Selin Sert Sütçü/Aylin Süzen/Ece Tutar/Mehmet Akif Tutumlu/Öznur Ulaş/Rıdvan Yıldız, Tüketici Hukuku Davaları Teori-Uygulama, Seçkin Hukuk, 1. Baskı, Ankara, 2017, s.68.

¹⁵ Murat Aydoğdu, Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara, 2015, (Tüketici Dersleri) s.41.

¹⁶ Murat Aydoğdu/Nalan Kahveci, Tüketici Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, (Tüketici), s.95.

¹⁷ Ozanoğlu, s.77; Sezer Çabri, 6502 Sayılı Kanun’a göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

sonradan avukatlık ofisine çevrilmesi ve o şekilde kullanılması halinde taşınmazı satın alan kişinin tüketici sıfatını değiştirmeyecektir¹⁸.

Amaç unsuruna ilişkin öğretide farklı görüşlerin olması nedeni ile ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket etmekten ne anlaşılması gerektiğini netleştirmek adına bu görüşlerin incelenmesi gerekmektedir. Konu hakkındaki bir görüşe göre¹⁹, bir mal bir şekilde alıcı tarafından ticari hayata geri döndürülüyor ve alınan mal için ödenen bedel alıcı tarafından geri kazanılıyorsa ticari ve mesleki amaçla hareketten söz etmek mümkün olmayacaktır. İlgili görüşe göre, ticari veya mesleki amaç dışında hareket kavramından söz edilebilmesi için alınan malın başka bir malın üretiminde hammadde veya unsuru olarak kullanılmaması gerekmektedir. Kısacası mal, alıcı tarafından kullanılır veya tüketilir ise yani şahsi veya ailevi ihtiyaçların karşılanması amacı var ise, ilgili mal için ödenen bedel alıcıya geri gelmeyeceğinden burada tüketiciden bahsedilebilecektir.²⁰ Nitekim, bu görüş ile paralellik gösteren Yargıtay Genel Kurul Kararı'nda²¹; “*Tüketici, hukuki ilişkiye girerken özel bir amaç içerisinde olup, bu amaç kişisel, ailevi veya özel kullanıma ilişkin olabildiğinden, bu hususun ticari veya mesleki olmaması önem arz eder. Dolayısıyla alıcının ticari ve mesleki faaliyeti dışında hareket edilmesi hâlinde tüketiciden bahsetmek mümkündür.*” denmiştir. Konu hakkında diğer bir görüşe göre ise²², kişinin mesleki veya ticari amaç ile hareket edip etmediğinin tespiti kişinin mesleğine bakılarak yapılmalıdır. Örneğin, “*otomobil satın almak için kredi talebinde bulunan kişinin, kredi talep formunda basılı bulunan eczane kaşesi, otomobilin mesleki faaliyette bulunmaya tahsis edileceğinin delili sayılmıştır.*”²³

¹⁸ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.95.

¹⁹ İ.Yılmaz Aslan, 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 4.Baskı, Ankara, 2014, s.4; Aydoğdu ve Kahveci Tüketici, s.96; Ozanoğlu, s.679-680.

²⁰ Ozanoğlu, s.671.

²¹ Yargıtay HGK, E. 2017/13-1982, K. 2018/1752, T. 22.11.2018, E.T: 09.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2017-13-1982.htm&kw=t%C3%BCKeticinin,+mal+veya+hizmeti+kendi+%C3%B6zel+ve+ki%C5%9Fisel+kullan%C4%B1m%C4%B1+i%C3%A7in+&cr=yargitay#y#fm>)

²² İnal, s.246.

²³ Aktürk, s.113.

Kişinin amacına bakılmasının önemini şu örnekle açıklayabiliriz; bir avukatın evinde kullanmak için almış olduğu bilgisayarın satım sözleşmesinde avukat, tüketici sıfatına sahip ve 6502 Sayılı Kanun'dan yararlanabilecektir. Fakat aynı bilgisayarı ofisinde kullanmak için almış olması ihtimalinde mesleki faaliyeti için alınmış olduğundan tüketici sıfatından bahsedilemeyecek, bu nedenle de 6502 Sayılı Kanun'dan yararlanamayacaktır²⁴. Konu Hakkında Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin bir kararında²⁵; “doktorun muayenehanesi için almış olduğu tıbbi cihazın nihai tüketim amacıyla değil, meslek ve sanat icrası ile kar temin etmek amacıyla yöneliktir. Bu itibarla taraflar arasındaki uyumsuzluğun çözümünde 4077 sayılı kanunun uygulama olanağı bulunmamaktadır” şeklinde karar verilmiştir.

Şunları da belirtmemiz gerekir ki, tüketici sıfatının kazanılması için kişinin aldığı malı kendisinin kullanması koşulu aranmamakta olup, mal başkasının kullanımına ilişkin satın alınmış olması halinde de eğer ki ortada mesleki veya ticari bir amaç yoksa yine tüketici sıfatı kazanılacaktır²⁶. Aynı şekilde bağlı çalışan bir kişinin yaptığı işte kullanmak adına bir mal alması durumunda da bu kişinin tüketici sayılacağına ilişkin görüşler bulunmaktadır. İlgili görüşün netleşmesi için, başkasının taksisinde şoför olarak çalışan bir kişinin taksi için benzin satın alması bu kişinin tüketici sıfatını değiştirmeyeceği örneği verilebilecektir. Aksi görüşe göre ise, bağlı çalışan şoför ilgili benzini araç sahibinin işini görmek için aldığından, şoför almasaydı araç sahibinin benzin alması durumunda ticari amaç güdeceğinden, şoförün almış olduğu benzinde de şoförün ticari amaç güttüğünü ve tüketici olmayacağı yönündedir²⁷.

Satım konusu malın tüketim amacıyla mı yoksa ticari amaçla mı satın alındığının tespiti, satın alınan ürünün sayı veya miktarı dikkate

²⁴ Çizmecioğlu/Demirel/Karakocalı/Kavak/Mccarthy/Özdemir/ Özkurt/ Selim/Sert Sütçü/Süzen/Tutar/Tutumlu/Ulaş/Yıldız, s.68.

²⁵ Yargıtay 13. HD. E. 2002/13209, K. 2003/2079, T.03.03.2003, E.T:09.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2002-13209.htm>)

²⁶ Çabri, s.58.

²⁷ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s.99.

alınarak da yapılabilmektedir. Alınan malın miktar ya da sayısı arttıkça kişinin tüketici olmadığı sonucuna varılabilir. Yargıtay 2015 tarihli bir kararında²⁸ on yedi adet devre mülk alan kişinin ticari amaç ile hareket etmediğinin kabulünün mümkün olmayacağı nedeni ile tüketici olmadığı yönünde karar vermiştir²⁹. Aynı şekilde Yargıtay'ın başka bir kararında; *“geleceğini garanti altına almak amacıyla 6 bağımsız bölüm satın alan davacının tüketici kapsamına giremeyeceği gerekçesi ile taraflar arasında 6502 sayılı Yasa kapsamında kalan bir ilişkinin mevcut olmadığı”* şeklinde karar verilmiştir³⁰.

Bazı durumlarda ise satın alınan malın kısmen ticari amaçla kısmen ticari olmayan amaç ile alınması söz konusu olduğunda, karma satın almalar gündeme gelmektedir. Örneğin bir kişinin aldığı bilgisayarı hem işyerinde hem de özel hayatında kullanması durumunda, karma amaç olduğu kabul edilmektedir. Karma amaçlı satın almaların tüketici hukuku kapsamına girip girmediğine ilişkin yasal bir düzenleme bulunmaması nedeni ile öğretide farklı görüşler bulunmaktadır³¹. Konu hakkındaki bir görüşe göre³²; muhasebe tekniği açısından ticari olan amaç ile olmayan amaç bölünemeyeceğinden, ticari amacın ağır bastığı ve özel hüküm olan TKHK değil genel hükümler uygulanması gerektiği yönündedir. İlgili görüşü benimseyen Yargıtay kararında³³; *“Dava konusu iki adet bağımsız bölümün “dükkân” olduğu “Konut ve tatil amaçlı taşınmaz mal” niteliğinde bulunmadığı anlaşılmakta ise de; çekişmeli bağımsız bölümlerden iki tanesi konut niteliğinde olup, davacılar bu bağımsız bölümleri oturma amacıyla aldıklarını ileri sürdüklerinden az yukarıda açıklandığı üzere ve davanın bölünmezliği ilkesi uyarınca davanın Tüketici Mahkemesinde bakılması gere-*

²⁸ Yargıtay 13. H.D. E. 2014/47555, K. 2015/907 T. 21.01.2015.

²⁹ Tutumlu, s.71.

³⁰ Yargıtay 13. HD. E. 2015/5232, K. 2015/8680, T. 18.3.2015, E.T:09.01.2022 (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2015-5232.htm>)

³¹ Tutumlu, s.72.

³² Çabri, s.65-66; Tutumlu, s.72.; Aydoğdu/Kahveci, s.101.

³³ Yargıtay 14. HD., E. 2007/12876, K. 2008/543, T. 29.1.2008, E.T: 10.01.2022 (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/14hd-2007-12876.htm>)

kir.” denmiştir. Diğer bir görüş ise³⁴, karma amaçlı satın alma durumlarında tüketici sıfatının belirlenmesi için satın alanın baskın amacına bakılması gerektiğini söylemektedir. İlgili görüşe göre bu baskın amaç ticari veya mesleki olmayan bir amaç ise bu durumda maldan yararlanan kişinin tüketici olacağı dolayısıyla TKHK’nin uygulanması gerektiği yönündedir. Konu hakkındaki başka bir görüş ise³⁵, her somut olaya göre değerlendirme yapılması gerektiği ve satın alınan mal, miktar, sayı ya da ölçü olarak ticari olan ve olmayan amaç şeklinde bölünebiliyorsa ticari olan kısmı için genel hükümler, ticari olmayan kısmı için ise TKHK hükümleri uygulanması gerektiği yönündedir. Fakat alınan malın yukarıda belirtildiği şekilde bölünmesi mümkün değilse ticari amaç ile alınan kısım ticari olmayan amaç ile alınan kısmından daha değerli olması halinde genel hükümlerin uygulanması, tam tersi durumda ise kişi tüketici olarak kabul edileceğinden TKHK hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündedir³⁶. Konu hakkında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin kararında³⁷; “Bir ticari ortaklığın kendi adına araç alması ve bu aracı ticari ortaklığın işlerinde kullanması ve bazen de özel nitelikte kullanması, işlemin niteliğini değiştirmez. Aksi halin düşünülmesi hem vergi yasaları ve hem de ortaklık bilançosu bakımından karışıklıklar yaratacak nitelik taşımaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde 4077 sayılı Yasanın uygulanması söz konusu değildir.” denmiştir.

3. Tüketici İşlemi Kavramı

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un ilk halinde kanunun uygulama alanı her türlü “hukuki işlem” olarak belirlenmişken, 4822 Sayılı Kanun ile bu ibare her türlü “tüketici işlemi” olarak değiştirilmiştir³⁸. 6502 Sayılı Kanun’a bakıldığında Kanun kapsamında tüketici sözleşme-

³⁴ Vahit Doğan: “Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti” Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1-2 (Prof. Dr. M. Şakir BERKİ’ye ARMAĞAN), 1996, s.157, E.T: 10.01.2022, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/26616/280418>); Ozanoğlu, s.682.

³⁵ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s.102; Aktürk, s.115.

³⁶ Tutumlu, s.73.

³⁷ Yargıtay 11. HD. E. 1997/1815, K. 1997/5112, T. 26.06.1197, E.T: 10.01.2022 (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-1997-1815.htm>)

³⁸ Aydın Zevkiler/Çağlar Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Hukuk, Ankara, 2016, s.79.

sinin, her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamalar olarak belirtilmiş olduğu görülmektedir. Buna göre bir sözleşmesinin tüketici sözleşmesi olması ve 6502 Sayılı Kanun'un uygulama alanına girmesi için ortada bir tüketici işleminin varlığı gerekmektedir. Kanun'un tanımlar başlıklı üçüncü maddesine bakıldığında tüketici sözleşmesinin tanımının doğrudan yapılmadığı görülmektedir. Aynı maddenin 1. fıkrasında (1) bendinde tüketici işlemi tanımlanmış olup, bu tanımdan tüketici sözleşmesinin tanımı çıkarılabilmektedir. Bu nedenle ileride bahsedeceğimiz tüketici sözleşmesinin unsurlarından önce, tüketici işlemi kavramından bahsedilecektir.

YTKHK'nin tanımlar başlıklı üçüncü maddesinin 1.fıkrasında (1) bendinde tüketici işleminin tanımı şu şekildedir; “*Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi ifade eder.*” Tüketici işleminin kapsamı YTKHK'de ETKHK'ye göre genişletilmiştir. 4077 Sayılı Kanun'da tüketici işlemi olarak yalnızca satın alma ve hizmet sunulmasından bahsedilirken 6502 Sayılı Kanun ile satış ve hizmet sözleşmeleri dışında eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme sayılmıştır. Bu durumda kanunda “benzeri sözleşmeler de olmak üzere her türlü sözleşme” denilmiş olmasından, sayılan sözleşmelerin sınırlı sayıda olmadığı yalnızca örnek teşkil ettiği sonucu rahatlıkla çıkarılabilmektedir³⁹.

TKHK'nin yaptığı tanımlamaya göre, bir hukuki işlemin tüketici işlemi olarak kabulü için en temel ölçüt, işlemin kimler arasında yapıldığıdır. Sözleşme taraflarından birinin tüketici diğerinin ise ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden gerçek ya da tüzel kişi olması halinde ilgili sözleşme tüketici işlemi niteliği kazanacaktır⁴⁰.

³⁹ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s.117-118.

⁴⁰ Çabri, s.18.

Ayrıca tüketici işleminin adının ne olduğunun veya tipik ya da atipik nitelikte olmasının bir önemi bulunmamaktadır. İlgili işlem/sözleşme; kira, vekalet, satım sözleşmeleri gibi tipik sözleşmeler olabileceği gibi atipik sözleşmeler de olabilmektedir. Buradaki önemli olan nokta tüketici işlemi unsurlarını taşıyan her sözleşmenin tüketici sözleşmesi olmasıdır⁴¹.

Sözleşme taraflarından birinin tüketici olduğu işlemlere mutlak suretle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uygulanacaktır. Yani tüketici işleminin kapsamı açısından sözleşmenin TKHK’de düzenlenip düzenlenmediğinin bir önemi bulunmamaktadır. Her çeşit hukuki işlemin aşağıda tüketici sözleşmesi kapsamında anlatılacak olan unsurları taşıması halinde, tüketici işlemi/sözleşmesi niteliğinde olacağı kabul edilmiştir⁴². Bunu belirtmemizin nedeni ise Yargıtay⁴³, 4077 Sayılı Kanun yürürlükte iken taşınma ve sigorta sözleşmelerinin TTK’de düzenlenmiş olmasından dolayı bu sözleşmelere mutlak suret ile TTK’nin uygulaması gerektiği görüşünderken, 6502 Sayılı Kanun döneminde bu görüşünü değiştirmesidir. Şöyle ki taraflar arasında yapılmış olan işleme ilişkin hükümler, TKHK dışında başka bir kanunda da düzenlenmiş olsa dahi, taraflardan biri tüketici ise TKH’nin görev ve yetkiye ilişkin düzenlemelerinin uygulanmasına engel olunamayacaktır⁴⁴. Kaldı ki, 6502 sayılı Kanun’un 83. maddesinin 2. fıkrasında, “*Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez.*” denilmesi ile konu

⁴¹ Ozanoğlu, s.66.

⁴² Feray Fırıncioğulları, Tüketici İşleminde Şahsi Teminatlar, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, s.23.

⁴³ “Taraflar arasındaki uyuşmazlık, T. Ticaret Kanununun Kıymetli Evrak Başlıklı Üçüncü Kitabın, Emtia Senetleri Faslı’nın ikinci kısmını oluşturan Taşıma İşlerinden kaynaklanmaktadır. Yine TTK’nin 4/1. maddesindeki belirlemeye göre, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın bu yasadaki kaynaklanan uyuşmazlıklar mutlak ticari davalardır. Bu durum karşısında davanın TTK’nin 5. maddesi hükümleri çerçevesinde görevli mahkemece bakılarak çözümlenmesi gerekirken, Tüketici Mahkemesi sıfatı ile bakılarak sonuçlandırılmış olması doğru görülmemiş ve kararın davalı yararına bozulması gerekmektedir. (Yargıtay 11. HD. E. 1999/5782 K. 1999/7900 T.15.10.1999, E.T: 13.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-1999-5782.htm>))

⁴⁴ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.121.

açıkça düzenleme alanı da bulmuştur. Bu bakımdan, taraflardan birinin tüketici diğersinin ise ticari ve mesleki amaçla hareket eden satıcı olduğu bir işlemde; sözleşme öncesinde, sözleşme esnasında ve sözleşme sonrasında çıkabilecek itilafların hepsinin çözümü Tüketici Mahkemelerinde görülecektir⁴⁵. Fikrimizce Yargıtay'ın 6502 Sayılı Kanun döneminde görüşünü değiştirmiş olması 6502 sayılı Kanun'un uygulama alanını genişlettiğinden daha isabetli olmuştur.

Tüketici işlemleri iki taraflı bir işlem olabileceği gibi tek taraflı bir işlem de olabilmektedir. Bu neden ile tüketici işlemi kavramı, iki taraflı bir tüketici işlem olan tüketici sözleşmesi kavramından daha geniş bir kavramı ifade ettiği açıktır⁴⁶. Bu anlatımlar ışığında iki taraflı tüketici işlemi olan tüketici sözleşmelerinden bahsedilecektir.

4. Tüketici Sözleşmesi Olarak Taşınır Satım Sözleşmesi ve Unsurları

Tarafların birbirlerinden farklı menfaatler ile hareket ederek bir borç meydana getirmek, hukuki sonuç elde etmek, mevcut borcu değiştirmek ya da sona erdirmek amacıyla yaptıkları hukuki işlemlere sözleşme denmektedir⁴⁷. Sözleşmeler tek tarafa borç yükleyen ya da iki tarafa borç yükleyen anlaşmalar şeklinde olabilmektedir⁴⁸. Sözleşmelerin geçerliliği ve içeriği hakkında ise Türk Borçlar Kanunu'nun 12. ve 16. maddelerinde düzenlenmeler mevcuttur. İlgili maddelere göre, sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi ön görülmedikçe hiçbir şekle bağlı olmadığı gibi, taraflar sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içerisinde özgürce belirleyebilmektedirler. Daha önce de bahsettiğimiz üzere, kanun koyucu tarafından sözleşme özgürlüğünün sağlanabilmesi için bazı müdahalelerde bulunulmuştur. Tüketici hukuku açısından ise

⁴⁵ İnal, s.68.

⁴⁶ Osman Açıkgöz, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 2, 2015, s.809.

⁴⁷ Fikret Eren: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara, 2015, s.199; Kemal Oğuzman/Turgut Öz: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014 s.42-43.

⁴⁸ Kalkan, s.66.

tüketici sözleşmelerinde taraflar arasında eşitsizliğin giderilmesi adına sözleşme özgürlüğü sözleşme şekli ve sözleşme içeriği olarak sınırlandırılmıştır⁴⁹.

Yukarıda tüketici işlemi kavramı başlığı altında açıkladığımız üzere, iki taraflı tüketici işlemleri tüketici sözleşmesini oluşturmaktadır. Bir sözleşmesinin YTKHK kapsamında bir sözleşme olabilmesi için tüketici işlemi tanımında belirtilen şartların sağlanması gerekmektedir⁵⁰. Tüketici işlemi tanımından yola çıkarak tüketici sözleşmesinin tarafları, konusu ve süresi aşağıda başlıklar halinde incelenecektir.

A. Taraf Unsuru

Tüketici sözleşmesinin taraf unsurunun sağlanabilmesi için tarafların amaçlarına bakarak mesleki veya ticari olup olmadığının, özel amaçla hareket edip etmediklerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tespit sonucunda ise sözleşme taraflarından birinin tüketici diğerinin ise satıcı/sağlayıcı olması gerekmektedir.

a. Taraflardan birinin tüketici olması

Bir sözleşmenin tüketici sözleşmesi olabilmesi için taraflardan birinin tüketici olması gerekmektedir. Tüketici kavramı, 6502 Sayılı Kanun'un 3/k maddesinde "*Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır. İlgili kavram daha önce "Tüketici Taşınır Satış Sözleşmelerinin Temel Kavramları" başlığı altında incelendiğinden tekrar incelenmeyecektir.

b. Taraflardan birinin satıcı olması

Tüketici Sözleşmesinden bahsedilmesi için taraflardan birinin tüketici diğerinin ise yapılan hukuki işleme göre satıcı ya da sağlayıcı olması gerekmektedir. YTKHK'nin 3. maddesinin (i) bendinde satıcı kavramı

⁴⁹ Kalkan, s.67-68.

⁵⁰ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.89.

nın tanımı “Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi” şeklinde, aynı maddenin (1) bendinde ise sağlayıcı kavramı “Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi” şeklinde yapılmıştır. Bu durumda mal sunumu söz konusu olduğunda satıcı, hizmet sunumu söz konusu olduğunda ise sağlayıcı kavramları önem arz etmektedir⁵¹. Satıcı ve sağlayıcı kavramlarına genel olarak girişimci de denilmektedir⁵². Çalışmamızın konusu taşınır satımından kaynaklanan ayıplı mal kavramı olmasından dolayı satıcı kavramının üstünde durulacak olup, sağlayıcı kavramından bahsedilmeyecektir.

Kanun maddesinin de açıkça belirttiği üzere, mal satan kişi yani satıcı gerçek ya da tüzel kişi olabilmektedir. Burada mal satan kişinin vakıf, dernek ya da ticaret şirketleri gibi özel hukuk tüzel kişisi olması ya da üniversite, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, il özel idaresi, devlet, belediye gibi kamu hukuku tüzel kişisi olmasının satıcı olması konusunda herhangi bir etkisi de bulunmamaktadır⁵³. Taşınır mal satımına ilişkin yapılan sözleşmenin bir tarafı tüketici olması halinde, diğer tarafın tacir ya da esnaf olması fark etmeksizin mal sunan taraf Kanun kapsamında satıcı olarak kabul edilmektedir⁵⁴. Sonuç olarak tüketici taşınır mal satım sözleşmesinden bahsedilebilmesi için bir tarafın tüketici diğer tarafın satıcı olması gerekmektedir. Tüketicinin başka bir tüketiciye mal satması tüketici hukuku açısından bir tüketici işlemi/sözleşmesi olmayacaktır⁵⁵.

Tüketici sözleşmesinden söz edilebilmesi için tüketiciye sunulan mal karşılığında tüketicinin, mal sunan kişiye para ya da para ile ölçü-

⁵¹ Aydın Zevkliler/Murat Aydoğdu: Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Hukuk, 3. Baskı, Ankara, 2004, s.86.

⁵² Zevkliler/Aydoğdu, s.85.

⁵³ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s.104.

⁵⁴ Zevkliler/Özel, s.97; Tutumlu, s.125.

⁵⁵ Tutumlu, s.125.

lebilen bir karşılığı verilmesi gerekmektedir⁵⁶. Yani ilgili işlemin bir ivaz karşılığında gerçekleşmesi aranmaktadır. İvazlı olmasının bir sonucu da tüketici hukuku kapsamında satıcıdan söz edilebilmesi için satış yapan tarafın mesleki faaliyeti içinde kazanç sağlamak amacı ile satışı yapmasıdır⁵⁷. Buna göre; tüketici ile satıcının zıt amaçlarla hareket etmesi halinde tüketici sözleşmesinden söz edilebilecektir. Şöyle ki, tüketici sözleşmelerinde tüketicinin ticari ve mesleki amaç ile hareket etmemesi gerekirken, satıcının ise ticari ve mesleki amaç ile hareket etmesi şartı aranmaktadır.

Satıcıdan söz edilebilmesi için ticari veya mesleki faaliyetle hareket etmesi gerekliliği yanında bu amacının süreklilik arz etmesi ve faaliyetinin bağımsız olması da aranmaktadır⁵⁸. Amacın süreklilik arz etmesi gerektiğinden bir malı arızı olarak yapan ya da birkaç kez satışını yapan ama daha sonra bu satışı devam ettirmeyen kişiler, süreklilik unsurunun bulunmaması nedeni ile kanun kapsamında satıcı olarak değerlendirilmeyecektir⁵⁹. Bu durumda satıcının satışını yaptığı malı kazanç sağlamak amacıyla profesyonel olarak sürekli sunması gerekmektedir. Örnek olarak; kullandığı otomobilini bir üst modelini almak için satan kişi açısından, hem bu satışı mesleki veya kazanç sağlamak amacıyla yapmadığı hem de işlemde süreklilik unsuru bulunmadığı için kanunun kabul ettiği şekilde bir satıcıdan bahsedilemeyecektir. Başka bir örnek olarak ise, antika kitap koleksiyonunu kazanç elde etmek amacı ile satan kişi de her ne kadar kazanç sağlama amacı olsa dahi bunun mesleki olmaması ve süreklilik arz etmemesi nedeni ile satıcı sayılmayacaktır⁶⁰. Konu hakkında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin bir kararında; kendisi için satın aldığı kurbanlık koyunu başkasına satan kişinin satış eylemi süreklilik arz etmediğinden ilgili kişi tüketici hukuku kapsamında satıcı olarak

⁵⁶ Zevkliler/Özel, s.97.

⁵⁷ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.106; Zevkliler/Aydoğdu, s.87; Zevkliler/Özel, s.97.

⁵⁸ Ozanoğlu, s.674.

⁵⁹ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s. 108; Zevkliler/Aydoğdu, s.87; Zevkliler/Özel, s.97.

⁶⁰ Çabri, s.48.

kabul edilmemiştir⁶¹. Satıcının ticari veya mesleki faaliyetinde bağımsız olmasından anlaşılması gereken ise, satıcının sorumluluğunun kendisine ait olması, kendi hesabına hareket ediyor olması, faaliyetin olası bir rizikosunu bizzat kendisinin üsleneyecek olmasıdır⁶².

TKHK'nin tanımına baktığımızda “mal sunan kişi adına ya da hesabına hareket eden kişi” de satıcı olarak belirlenmiştir. Buna göre kanun ister dolaylı ister dolaysız temsil söz konusu olsun ticari veya mesleki amaçla hareket eden kişileri satıcı saymıştır. Satıcının doğrudan temsilci aracılığıyla tüketici ile sözleşme yapması durumunda, TBK'nin 40. maddesinin 1. fıkrası uyarınca sözleşmeden doğan hak ve borçlar doğrudan temsil olunana ait olacağından, tüketici ile doğrudan temsilci arasındaki işleme tüketici işlemi denilemeyecektir⁶³. Dolaylı temsil durumunda ise durum biraz daha farklıdır. TBK'nin 40. maddesinin 3. fıkrasına göre dolaylı temsil halinde, kişi hukuki işlemi kendi adına fakat başkası hesabına yapmakta ve sonradan işleminden doğan hak ve borçlar temsil olunana devredildiğinden temsil olunanın ticari veya mesleki amaçla hareket etmesi aranmaktadır. Temsil olunana ticari veya mesleki amaç ile hareket ediyor ise temsilcinin durumuna bakılmadan temsil olunana satıcı denebilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise temsil olunan kişi ticari veya mesleki amaç ile hareket etmemekle birlikte temsilci ticari veya mesleki amaç ile hareket ettiği durumlarda, üçüncü kişi olan tüketici ile yapılan sözleşmenin tüketici sözleşmesi olup olmadığı durumudur. Bu durumda ise önemli olan temsil olunanın hangi amaç ile hareket ettiği olduğundan ve temsil olunana mesleki veya ticari amaç ile hareket etmediğinden tüketici sözleşmesinden söz edilemeyecektir⁶⁴.

İkinci el ürünlerin satışının tüketici sözleşmesi olup olmayacağı da yine bu satışların bir ya da birkaç defalığına yapılmış olmasına ya da profesyonel anlamda sürekli olarak yapılıyor olmasına göre

⁶¹ Yargıtay 13. HD., E. 9492, K. 36132, T. 18.11.2014, Tutumlu, s.136.

⁶² Ozanoğlu, 674.

⁶³ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.106; Çabri, s.46.

⁶⁴ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s. 106 – 107; Çabri, s.47.

değişiklik göstermektedir. 6502 Sayılı Kanun'un 76. maddesinin 1. fıkrasında “kullanılmış veya ıslah edilmiş her türlü ürün” de tüketici ürünü kapsamında sayılmıştır. Buna göre ikinci el mal satımı yapmış olan kişi sürekli olarak ikinci el mal satımı yapıyorsa burada satıcıdan bahsedilebilecektir. Örneğin ikinci el araç satan bir galerici, işini kazanç sağlamak amacıyla ve sürekli olarak yaptığından kanun kapsamında satıcı olarak görülmektedir⁶⁵. Konu hakkında Yargıtay, profesyonel olmayan kişiden alınan ikinci el araçlara ilişkin çıkan uyuşmazlıkları tüketici hukuku kapsamında saymayıp Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğunu belirttiği birçok kararı bulunmaktadır⁶⁶. Ayrıca Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 19.06.2015 tarihli kararında da ikinci el araç satan kişinin ticaret sicilinde kaydının bulunması halinde satıcı olacağına ilişkin kararı da mevcuttur⁶⁷.

B. Konu Unsuru

Tüketici sözleşmelerinin konusu kanun ile sınırlandırılmıştır⁶⁸. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un tanımlar maddesinde açıklanan mal ve hizmetler tüketici sözleşmesinin konusunu oluşturmaktadır⁶⁹. Buna göre kanunda yapılan tanımlar; “*Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu*”, “*Mal: Alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları,*” şeklindedir.

TKHK'nin ilk halinde yalnızca taşınır mal kapsamında kabul edilirken daha sonra yapılan değişikliklerle mal kapsamına birçok şey dahil

⁶⁵ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.110–107; Çabri, s.47.

⁶⁶ Yargıtay 17. HD, E. 18854, K. 18115, T. 09.12.2014, Tutumlu, s.259; Yargıtay 17. HD., E. 4290, K. 7327, T. 08.05.2014, Tutumlu s.260-261; Yargıtay 20. HD. E. 1040, K. 1044, T. 27.05.2015, Tutumlu s.303-304.

⁶⁷ Yargıtay 20. HD., E. 1663, K. 6108, T. 19.06.2015, Tutumlu s.123.

⁶⁸ Kalkan, s.74.

⁶⁹ Kalkan, s.74; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.111.

edilmiştir⁷⁰. Çalışmamızın konusunu taşınır mallar oluşturduğundan tüketici sözleşmesinin konu unsuru taşınır mallar açısından incelenecektir.

Günlük hayatta kişiler tarafından mal ve eşya kavramı aynı anlamda kullanılmış olsa da hukuki açıdan mal ve eşya aynı anlama gelmemektedir. Bir şeyin eşya sayılabilmesi için maddi varlığının olması aranırken, mal sayılabilmesi için maddi varlık şartı aranmamaktadır. Yani maddi varlığı olan şeyler mal ya da eşya olabileceği gibi maddi varlığı olmayan şeyler mal olabileceken eşya olamayacaktır. Örneğin; fikri ve sınai haklar ve alacaklar mal olarak sayılabılırken maddi bir varlığı olmamalarından dolayı eşya niteliğinde olamayacaktır. Buradan yapılan çıkarıma göre mal kavramı eşya kavramından daha geniş olup, mal kavramı eşya kavramını da içinde barındırmaktadır⁷¹.

Kanundaki mal kavramının kapsamı açık ve net olarak belirlenmiş olmakla beraber, kanunda “taşınır eşya” kavramı belirlenmemiştir. Kanunda taşınır mal değil de taşınır eşya denmiş olması da maddi varlığı olan taşınır malları kapsamı içine aldığı göstermektedir. Fakat kanunun mal tanımlamasında maddi varlığı olmayan elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi şeyler de mal kapsamında sayılmıştır.

Çalışmamızın konusu taşınır mallar olduğundan ve kanun kapsamındaki mal kavramına taşınır eşya dahil edildiğinden, yazımızda maddi varlığı olan taşınır mallar ele alınacaktır.

6502 Sayılı Kanun’da maddi varlığı olan taşınır mal tanımı yapılmadığından bu durumda genel hükümlerden yani Türk Borçlar Kanunu’ndan yararlanmamız gerekecektir. TBK’nin taşınır satışı başlıklı 209. maddesinde “*Taşınır satışı, Türk Medenî Kanunu uyarınca taşınmaz sayılanlar dışında kalan ve diğer kanunlarda taşınır olarak belirtilen şeylerin satışüdür. Ürünler, bir yapının yıkıntıları ve taş ocağından*

⁷⁰ Zevkililer/Özel, s.100.

⁷¹ Kalkan, s.82.

çıkartılacak taşlar gibi, taşınmazdan ayrıldıktan sonra mülkiyeti devredilecek bütünleyici parçaların satılması da taşınır satışındır.” denilerek Türk Medeni Kanunu’na atıf yapılmıştır. Bu durumda TMK’nin 704., 762. ve 998. maddelerine bakılmalıdır. TMK’nin m. 704, m.762 ve m. 998’ deki düzenlemelerine göre; araziler, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ile kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerin taşınır mülkiyetinin konusunu oluşturduğu düzenlenmiştir⁷². Buna göre örneğin; araba, cep telefonu, mobilya, elbise gibi bir yerden başka bir yere götürülebilen mallar taşınır mallar olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca kişilik hakkına ilişkin olan ve hukuki anlamda alışverişe konu olmayacak olanlar, örneğin organlar da taşınır kavramına dahil edilemeyecektir⁷³. 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun’un 3. maddesinde “*Bir bedel veya başka- ca çıkar karşılığı, organ ve doku alınması ve satılması yasaktır.*” şeklinde bir yasaklama getirilmiş olmasından dolayı da organ ve doku satışlarının tüketici sözleşmesi kapsamına girmesi mümkün değildir⁷⁴.

Maddi bir varlığı olmayan örneğin su, doğalgaz, elektrik gibi doğal güçlerin taşınır kapsamında olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Köroğlu⁷⁵, doğal güçleri taşınır olarak kabul etmekteyken, Kalkan⁷⁶ ise doğal güçlerin bir yerden başka bir yere taşınması mümkün olmadığından mal kavramı kapsamına dahi girmeyeceğini dolayısıyla hizmet kapsamında kabul edilmesi gerektiği görüşündedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 25.02.2002 tarihli kararında⁷⁷ “*Menkuller (taşınırlar)*

⁷² Emre Köroğlu: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona Ermesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2015, s.20.

⁷³ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.112., Köroğlu, s.21.

⁷⁴ Kalkan, s.93.

⁷⁵ Köroğlu, s.21.

⁷⁶ Kalkan, s.89.

⁷⁷ YHGK, E. 2002/4- 608, K. 2002/643, T. 25.09.2002, E.T:16.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/hgk-2002-4-608.htm>)

Medeni Kanun'un 686. maddesinde; Bir yerden diğer yere nakledilebilen eşya ile gayrimenkul mülkiyetine dahil olmayan ve temellüke salih bulunan tabii kuvvetler olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan bir yerden diğer bir yere bağımsız olarak taşınabilen her türlü maddi eşya (örneğin otomobil, çanta, koltuk, sandalye, buğday, arpa vs.) satımı taşınır satımı niteliğinde olduğu gibi, taşınmaz mülkiyetine dahil olmayan ve temellüke (mülk edinmeye) elverişli bulunan elektrik, su, havagazı, doğalgaz, elektrik gibi tabii kuvvetlerin satımı da taşınır satımı niteliğindedir.” denilerek doğal güçler taşınır olarak kabul edilmiştir.

Hayvanların tüketici hukuku kapsamına taşınır mal olarak dahil edilip edilmeyeceğinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Burada bahsettiğimiz; hayvanlardan elde edilen süt, yumurta, bal gibi temel gıda maddelerinin taşınır mal olduğunda herhangi bir tereddüt olmayacağından, canlı bir hayvanın bütün olarak taşınır mal kavramında olup olmadığıdır. Öğretide hayvanların hukuki durumu oldukça tartışmalıdır. Öğretideki baskın görüşe⁷⁸ göre; hayvanların eşya olduğu ve taşınır mala ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği görüşü hakimdir. Konu hakkında Kalkan hayvanlara göre bir ayırım yaparak Hayvan Koruma Kanunu'nun 14. maddesinin (1) bendinde “*Bakanlıkça belirlenen tehlike arz eden hayvanları üretmek, sahiplenmek, sahiplendirmek, barındırmak, beslemek, takas etmek, sergilemek, hediye etmek ve bunların ülkemize girişini, satışını ve reklamını yapmak yasaktır.*” dendiğinden, tehlike arz eden pitbull terrier, japanese tosa gibi hayvanların tüketici işlemine konu olmayacağını, diğer zararsız süs hayvanlarının ise tüketici işlemine konu olabileceğini belirtmektedir⁷⁹. Yargıtay'ın görüşü de öğretideki baskın görüş doğrultusundadır. Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin bir kararında sahipli hayvan taşınır mal olarak kabul edilmiştir⁸⁰. Aynı şekilde Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin bir kararında⁸¹ da hayvan taşınır mal olarak

⁷⁸ Tamer İnal: “Hayvanın Hukuki Kişiliğini ve Haklarının Tanınması Gereği Üzerine” Kazancı Hukuk İşletme ve Maliye Bilimleri Hakemli Dergisi, Sayı: 1, İstanbul, 2004, (Hayvanın Hukuki Kişiliği) s.28.

⁷⁹ Kalkan, s.91.

⁸⁰ Yargıtay 6. CD. E. 2021/3209, K. 2021/18592, T. 01.12.2021, E.T: 16.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=6cd-2021-3209.htm&kw=hayvan+ta%C5%9F%C4%B1n%C4%B1r&cr=yargitay#fm>)

⁸¹ Yargıtay 3. HD., E. 2020/5524, K. 2021/6546, T. 04.06.2021, E.T: 16.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=3hd-2020-5524.htm&kw=hayvan+ta%C5%9F%C4%B1n%C4%B1r&cr=yargitay#fm>)

kabul edildiği görülmektedir. Fikrimizce, yukarıda değindiğimiz üzere TBK'nin 209. maddesinden ve TMK'nin 704., 762., ve 998. maddelerinden hayvanların taşınmaz olduğu çıkarılamayacaktır. Buna ek olarak, hayvanlara ilişkin hem TMK'deki düzenlemelerin kanunun taşınır mülkiyeti başlıklı üçüncü bölümünde yer alıyor olması hem de TBK'deki hayvan satışına ilişkin düzenlemelerin kanunun taşınır satışı başlıklı ikinci kısım birinci bölüm ikinci ayırımında yer alıyor olması hayvanların taşınır olarak kabul edilmesi gerektiğini göstermektedir.

C. Süre Unsuru

Tüketici sözleşmesinde süreden kasıt tüketici işleminin/sözleşmesinin ne zaman yapıldığı dikkate alınarak hangi tarihli Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanması gerektiğine ilişkindir. 6502 Sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırdığı 4077 Sayılı Kanun 23.02.1995 tarihinde yürürlüğe girmiş olup 6502 Sayılı Kanun'un 07.11.2013 tarihinde kabulü ile yürürlükten kalmıştır. Buna göre yapılan tüketici işleminin 4077 Sayılı Kanun'a tabi olabilmesi için 08.09.1995 tarihi ile 28.05.2014 tarihi arasında yapılmış olması, 6502 Sayılı Kanun'a tabi olması için ise 28.05.2014 tarihinden sonra yapılmış olması gerekmektedir.⁸².

II. AYIPLI MAL KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

1. Genel Olarak

6098 Sayılı TBK'nin ayıpta sorumluluk başlıklı 219. maddesinde, ayıptan ne anlaşılması gerektiğini çıkarabilmekteyiz. İlgili maddede "*Satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi, nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olur. Satı-*

⁸² Murat Aydoğdu; Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi, Seçkin Hukuk, Ankara, 2014, s.178.

cı, bu ayıpların varlığını bilmese bile onlardan sorumludur.” denmektedir. 6502 Sayılı Kanun’da ise ayıplı mal kavramının tanımı Kanun’un 8. maddesinde üç fıkra halinde düzenlenmiştir. İlgili maddede düzenleme şu şekildedir; “(1) Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşıyamaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır. (2) Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir. (3) Sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hâllerde, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle montaj hatalı yapılmışsa, sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olur.”

Her iki kanuna bakıldığında ayıplı mal kavramının tanımının birbirleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir⁸³.

2. Ayıplı Malın Çeşitleri

Hem TBK’de hem de TKHK’de maddi, hukuki ve ekonomik eksiklerden bahsedildiği görülmektedir. Ayıbın maddi, ekonomik ve hukuki ayıp şeklinde olabileceği 4822 Sayılı 2003 tarihli değişiklik ile 4077 sayılı Kanun’a eklenmiş olup, 6502 sayılı Kanun’da da ayıbın türlerini aynı şekilde kabul etmiştir⁸⁴. Fakat her iki kanunda da sayılan ayıp türlerinin içeriğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle her iki kanunda ortak kabul edilen maddi ayıp, hukuki ayıp ve ekonomik ayıp kavramları öğretideki şekliyle ve Yargıtay içtihatları doğrultusunda incelenecektir.

⁸³ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.198.

⁸⁴ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.203.

A. Maddi Ayıp

Öğretide maddi ayıp kavramı için yapılan birçok tanımlama bulunmaktadır. Aslan; bir taşınır mal, tüketici tarafından belirli bir amaçla satın alınmaktadır ve malın fiziki yapısı nedeniyle satın almasındaki amaca ulaşamaması durumunda maddi ayıbın ortaya çıktığını kabul etmekte ve bunun; “*Maddi ayıplar, şeyin aynı çeşitten normal parçalara nispetle daha az kıymet veya daha az bir kullanma bahşeden vasıflarıdır*” şeklinde tanımlamaktadır⁸⁵. Edis ise maddi ayıbı “*bir şeyde bulunan fiziki eksiklikler*”⁸⁶ şeklinde, Eren, “*Bir malın şekil, renk, dayanıklılık, görünüm gibi fiziksel, kimyasal ve teknik niteliklerini olumsuz etkileyen, onlardan sapan onları bozan şeyler maddi ayıptır*”⁸⁷ şeklinde, Aydoğdu ve Kahveci ise “*Maddi eksiklik; satılanın yırtık, kırık, bozuk, çatlak, lekeli, sökkük olması halinde söz konusu olur*”⁸⁸ şeklinde tanımlamaktadır.

Satılan malın bireysel nitelik ve özellikleri sözleşmede kesin olarak gösterilmemişse, bu bir cins borcudur. Cins borçlarında aksi kararlaştırılmadığı takdirde satılan malın hangi mal olacağına seçimi borçluya yani satıcıya aittir. Bu durumda satıcının orta nitelikten daha düşük bir mal vermesi halinde maddi ayıp söz konusu olacaktır⁸⁹.

Yargıtay kararlarında maddi ayıp olarak kabul edilen bazı örnekler şu şekildedir;

Fayansların çatlaması ve ufalanması halini “*Fabrika hatasından dolayı ufalanma mevcut ise bu satış, 4077 Sayılı Tüketiciyi Koruma Hakkındaki Kanunu’nun 4. maddesi hükmüne göre ayıplı mal satışı niteliğinde olup bundan doğan zarardan tüketiciye karşı satıcı sorumludur.*”⁹⁰ şeklinde değerlendirerek maddi ayıp olduğu tespitini yapmıştır.

⁸⁵ Aslan, s.108-109.

⁸⁶ Seyfullah Edis: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara, 1963, s.13.

⁸⁷ Eren, s.104.

⁸⁸ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.203.

⁸⁹ Murat Aydoğdu/Nalan Kahveci, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Sözleşmeler Hukuku, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, (Borçlar), s.134; Edis, s.13-14; Aslan, s.109.

⁹⁰ Yargıtay 13. HD., E.1998/2273, K.1998/3034, T.13.04.1995, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-1998-2273.htm>)

Buzdolabı kapısının kapanmaması durumunda; “*Davacının buzdolabında fon soketi gevşemesi takılırken, plastik çerçeve içerisinde tornavida ucu ile delindiği uyuşmazlık konusu olmadığına göre, davalı davacının uğradığı zarardan sorumlu bulunmaktadır.*”⁹¹ şekilde ayıp tespit etmiştir.

Aracın hasarlı olması nedeni ile parçalarının değiştirilmesi ve bu değiştirilmenin araç sahibine söylenmemesi durumunda; “*Davacının dava konusu ve 31.1.2000 tarihinde teslim aldığı araçta bagaj ve kaporta değişim ve boyanmasının ayıp olduğunun kabulü zorunludur.*”⁹² denmiştir.

Kaza sırasında aracın hava yastığının açılmaması durumu da yine maddi ayıp olarak nitelendirmiştir⁹³.

Aracın tavanının çatlak olması durumunu “*Bu durumda aracın tavanındaki çatlaktan aracın su aldığı ve bunun araçtan beklenen faydayı sağlamayı engellediği açıktır.*”⁹⁴ şeklinde yorumlamıştır.

Gardırobun yanlış montajı nedeni ile hasar alması durumunda; “*Gardırobun yanlış montajı nedeni ile sürtünmelerin olduğu ve dolabı deforme ettiği, gardıroptaki sürtünmelerin kötü işçilikten kaynaklandığı yapılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan raporlardan anlaşılmaktadır. Dava konusu yatak odası takımının renk ve model olarak bir takım halinde satılan ürün olması ve umulan faydanın yanı sıra estetik amaçlı olarak da kullanılması hedeflenen bir mal olduğundan tüketicinin ayıplı eşyanın görüntüsüne katlanmasını beklemek doğru olmadığı gibi ayıplı gardırobun iadesinden sonra elde*

⁹¹ Yargıtay 13. HD., E.2002/7197, K.2002/9270, T.19.09.2002, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2002-7197.htm>)

⁹² Yargıtay 13. HD., E.2002/1063, K.2002/13269, T.10.12.2002, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2002-10673.htm>)

⁹³ Yargıtay 13. HD., E.2004/17378, K.2005/3692, T.08.03.2005, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2004-17378.htm>)

⁹⁴ Yargıtay 19. HD., E.2016/17372, K.2018/1801, T.04.04.2018, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/19hd-2016-17372.htm>)

*kalan takımın diğer parçalarının da yatak odası takımının renk ve model uyumunun ve estetik görüntüsünün bozulduğu*⁹⁵ tespiti yapılmıştır.

B. Hukuki Ayıp

Maddi ayıpta olduğu gibi hukuki ayıp için de öğretide farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Öğretide bazı yazarlar⁹⁶ hukuki ayıp ile zaptın karıştırılmakla birlikte hukuki ayıbın zapt sorumluluğuna da yol açtığını belirtmektedirler. Buna göre; hukuki ayıptan farklı olarak zaptın satılan malın çalıntı olması gibi üçüncü kişilerin mal üzerinde sahip oldukları üstün bir hakkın ihlalinin söz konusu olduğunu belirtmektedirler. Aslan hukuki ayıbı⁹⁷ “*Hukuki ayıptan, üçüncü şahsın sahip olduğu bir haktan kaynaklanan eksiklikler değil, eşyadan faydalanmayı ve onu kullanması sınırlandıran hukuki eksiklikleri anlamak gerekmektedir.*” şeklinde, Aydoğdu ve Kahveci ise “*Kamu hukukunun koyduğu sınırlamalardan doğan eksikler*”⁹⁸ şeklinde, Eren; “*Satılan şey kanun kurallarına uygun düşmediği için hukuk normları alıcının bu şeyden tam olarak yararlanmasına izin vermemekte ise hukuki ayıp söz konusu olur*”⁹⁹ şeklinde, Zevkliler ve Özel ise “*Alıcının maldan yararlanmasını engelleyen ya da bu olanağı azaltan veya ortadan kaldıran hukuki bazı yasaklamalar ve sınırlamalardır.*”¹⁰⁰ şeklinde açıklamışlardır. Hukuki ayıba örnek olarak; kullanımı yasak olan bir maddenin kullanımının serbest olduğu belirtilerek satılması, bulunduğu ülkede kullanılamayacak olan bir telefonun kullanılabileceğini belirterek satılması, satılan malların başkasının fikri ve sınai haklarını ihlal etmesi verilebilecektir¹⁰¹. Uluslararası taşınır satışlarında da alıcıya teslim edilen malın mevzuata aykırı olması CISG m.35’e göre ve yine

95 Yargıtay 13. HD., E.2015/32475, K.2017/11009, T.13.11.2017, E.T:19.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2015-32475.htm>)

96 Aslan, s.110; Aydoğdu ve Kahveci, Borçlar, s.134.

97 Aslan, s.110.

98 Aydoğdu/Kahveci, Borçlar, s.135.

99 Eren, s.105-106.

100 Zevkliler/Özel, s.157.

101 Zevkliler/Özel, s.157.

alıcıya satılan malın üçüncü kişilerin fikri ve sınai haklarını ihlal etmesi CISG m.45'e göre hukuki ayıp olarak sayılmaktadır¹⁰².

Yargıtay Genel Kurul'un 26.02.2020 tarihli kararında¹⁰³ ise hukuki ayıptan şöyle bahsedilmiştir; “Hukuki ayıplar ise; kanunda belirtilen veya sözleşmede kararlaştırılan niteliklerin yokluğuna sebep olan veya eserin değerini ya da amacını olumsuz yönde etkileyen ve hukuk düzeni dolayısıyla ortaya çıkan ayıplardır. Hukuki ayıplar çoğu zaman kamu hukukunun binalar, makineler, araçlar ve diğer imal olunan şeylerin kullanılması veya işletilmesi için güvenlik veya başka açıdan koyduğu kurallara uyulmamasından ortaya çıkarlar. Ayıbın kamu veya özel hukuktaki bir kurala aykırı olması fark yaratmaz. Fakat ayıba sebep olan hukuk kuralları çoğu zaman kamu hukuku kaynaklıdır. Hukuki ayıba örnek olarak; eserin fiilen teslimi dışında eserin yapımı sebebiyle vergi dairelerine veya diğer resmî mercilere verilmesi gereken beyanname gibi evrakın hiç verilmemiş olması ya da hatalı kusurlu verilmesi gibi hâller gösterilebilir.”¹⁰⁴

Yargıtay kararlarında hukuki ayıp olarak kabul edilen bazı örnekler şu şekildedir;

Gümrük yasağı olan aracın satılması halinde “Dava konusu otomobili, üçüncü kişi (S), ithal kaydı ile getirmiştir. İrsaliesinde, 1963 model olduğu yazılı otomobili, permi hakkı olmadığından bir başka üçüncü kişi (A.T.) ye satmıştır. (A.T.), ikinci bir irsaliye düzenlettirmeksizin, ilk irsaliye ile (adını irsaliye yazarak) otomobili gümrükten almış ve davalı (A) ya verdiği vekaletname ile diğer davalı (S) Kolektif Şirketi'ne satmış ve şirketçe de davacıya satılmıştır. Otomobil davacı elinde iken modelinin 1962 olması ve bu model otomobilin Yurda sokulmasının yasak olması nedeni ile Gümrük-

¹⁰² Aydoğdu/Kahveci, Borçlar, s.136.

¹⁰³ Yargıtay GK, E.2017/15-252, K.2020/224, T. 26.02.2020.

¹⁰⁴ Yargıtay HGK, E.2017/15-252 K.2020/224 T. 26.02.2020, E.T: 20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2017-15-252.htm&kw='HUKUK%C4%B0+AYIP'&cr=yargitay#fm>)

çe el konulmuştur. Bu durumda hukuki ayıp söz konusudur.”¹⁰⁵ şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Kaçak otomobilin satımı durumunda “Satım konusu otonun şase numarasının sonradan vurulmuş olması ve bunun sonucu ceza mahkemesi kararı uyarınca şaseye el konulması nedeni ile”¹⁰⁶ denilerek hukuki ayıp sayılmıştır.

Araçta ihtiyati tedbir olması halinde “Davalıdan 24/09/2013 tarihinde satın aldığı araç hakkında Bakırköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 2015/95 Esas sayılı dosyasından tedbir konulduğunun öğrenildiğini, aracı satmak isteyen davacının konulan tedbir nedeniyle aracını satamaması halinin hukuki ayıp mahiyetinde olduğu”¹⁰⁷ denilerek hukuki ayıp olduğu kararına varılmıştır.

Satışa konu makinelerin rıza dışı elden çıkması halinde “İcra daire-sinin işlemi neticesinde davacının satın aldığı makineler üzerinde tasarruf yetkisinin ortadan kalması neticesinde, davacıya satılan makinelerin hukuki ayıplı olduğu”¹⁰⁸ tespiti yapılmıştır.

C. Ekonomik Ayıp

Maddi ve hukuki ayıp tanımlamalarından farklı olarak ekonomik ayıplar, genel olarak öğretilerde aynı şekilde ifade edilmiştir. Ekonomik ayıplar; alıcının malı kullanmasını ve yararlanmasını azaltan, malın kul-

¹⁰⁵ Yargıtay 13. HD, E.1978/1693, K.1978/2631, T.05.06.1978, E.T:20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-1978-1693.htm>)

¹⁰⁶ Yargıtay 13. HD, E.1984/7744, K.1985/119, T. 14.01.1985, E.T:20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-1984-7744.htm>); Yargıtay 13. HD, E.2018/510, K.2020/4750, T.15.06.2020, E.T:20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=13hd-2018-510.htm&kw=`HUKUK%C4%B0+AYIP`&cr=yargitay#fm>)

¹⁰⁷ Yargıtay 11. HD, E.2020/5028, K. 2021/3647, T. 14.01.2021, E.T: 20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2020-5028.htm&kw=`HUKUK%C4%B0+AYIP`&cr=yargitay#fm>)

¹⁰⁸ Yargıtay HGK, E.2017/19-1657, K.2019/744, T.20.06.2019, E.T: 20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2017-19-1657.htm&kw=`HUKUK%C4%B0+AYIP`&cr=yargitay#fm>)

lanılabilir halde olması ihtimalinde dahi malın ekonomik değerini düşüren, malın normal özellik ve niteliği gereği getirmesi gereken gelir ve sağlaması gereken verimi getirmemesi/sağlamamasıdır¹⁰⁹. Ekonomik ayıplara, aracın belirtilenden iki kat daha fazla yakıt yakıyor olması, tahıl öğüten makinenin bir saatte öğüttüğü belirtilen miktardan çok daha az tahıl üretmesi, takılan protezin verimli çalışmaması¹¹⁰, satış konusu beyaz eşyanın enerji sınıfının belirtilenden daha düşük olduğunun tespit edilmesi gibi durumlar örnek verilebilir¹¹¹.

Bunlara ek olarak, kazanç sağlamayan bir işletmenin kazanç sağlıyormuş gibi gösterilmesi sonucu işletmeden alınan hisse senedi eğer sahte değil ise ekonomik ayıp olacaktır, sahte ise direkt hukuki ayıp denebilecektir¹¹².

Bilgisayar programlarındaki ayıplar da genellikle ekonomik ayıp sınıfında yer almaktadır. Örneğin; programın hesaplama hızının düşük olması, programın virüslü olması, program uyumsuzluğu gibi ayıplar ekonomik ayıplardır¹¹³.

Yargıtay kararlarında ekonomik ayıp olarak kabul edilen bazı örnekler şu şekildedir;

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, koyun sütü yerine aynı miktarda daha düşük kalitede inek sütünün teslim edilmesini ayıp olarak nitelendirmiştir¹¹⁴.

¹⁰⁹ Zevkililer/Özel, s.157; Aydoğdu ve Kahveci, Tüketici, s.205; Eren, s.105.

¹¹⁰ Yargıtay 13. HD, E. 2001/123, K. 2001/2521, T. 16.03.2001 E.T: 20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2001-123.htm>)

¹¹¹ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.206-207.

¹¹² Eren, s.105.

¹¹³ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.207; Zevkililer/Özel s.158; Ilknur Serdar, İnternetteki Hukuki İşlemlerde Tüketicinin Korunması, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2005, s.180.

¹¹⁴ Yargıtay 13. HD. E.4785, K.5503, T.12.11.1987 (Aydoğdu, Kahveci, s.137.)

Yargıtay, bir kararında¹¹⁵ da bulaşık makinesinin bulaşıkları belirlenen kadar iyi yıkayamaması durumunu malın ayıplı olduğunu şeklinde yorumlamıştır. Makinenin beklenen nitelikte yıkama yapmaması ekonomik ayıp olacaktır.

Bir dakika konuşulmadığı halde bir dakika konuşulmuş gibi ücret alınması durumunda Yargıtay; “tarifenin 1 kontör 60 saniye esasına dayalı olduğu halde, 20 saniyelik bir görüşmede dahi bir kontörlük ücretlendirme yapıldığını bunun verilmeyen bir hizmet nedeniyle bir yerde gizli ücretlendirme yapılması halinde hizmetin ekonomik ayıplı olarak verildiği”¹¹⁶ kararına varmıştır.

3. Ayıp Sayılmayan Haller

A. Eksik ya da Fazla İfa

Satın alınan bir taşınır malın, tüketici tarafından alınmak istenen miktardan az ya da çok miktarda gönderilmesi durumu söz konusu olabilir. Örneğin düğünde dört çeşit yemek verileceği üzerine anlaşılmasına rağmen üç çeşit yemek verilmiş olması, aynı çantadan iki adet sipariş verilmişken bir tane gönderilmesi gibi durumlar nicelikteki eksiklik kabul edilmektedir. Aynı şekilde üç metrekarelik halı alınması istenirken satıcı tarafından beş metrekarelik halı teslim edilmesi hali ise nicelikteki fazlalık kabul edilmektedir.

Miktar eksikliklerinin 4077 sayılı Kanun zamanında ayıp sayılıp sayılmayacağı hakkında öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, ETKHK'nin 4. maddesi ile “niceliğine aykırı olan” denilerek açıkça nicelik yani miktar eksikliklerinin ya da fazlalıklarının da ayıp

¹¹⁵ Yargıtay 13. HD, E. 2000/314, K.2000/434, T. 31.01.2000, E.T:21.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2000-314.htm>)

¹¹⁶ Yargıtay 13. HD. E. 2006/16784, K. 2007/3131, T. 08.03.2007, E.T:21.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-2006-16784.htm>)

kavramı içinde sayıldığı savunulmaktayken¹¹⁷, diğer görüşe göre ise¹¹⁸, ETKHK'nin eski halinde niteliği etkileyen nicelik eksikliklerinin değil de sadece nicelik eksikliklerinin ayıp kavramı içinde olduğuna yönelik ifadeler yer almıştır. İlgili görüş bu durumun bir ifade bozukluğu olduğu ve Borçlar Hukuku'na aykırı düşecek bu ifadeyi “niteliği etkileyen nicelik eksiklikleri veya fazlalıkları” olarak anlaşılması gerektiği yönündedir. 6502 Sayılı Kanun zamanında ise genel görüşe göre; nitelik eksiklikleri ayıp olarak değil eksik ifa nedeni ile borca aykırılık olarak kabul edilmiş ve malı satın alan kişinin TKHK'deki ayıp hükümlerine değil, TBK m.112 hükmüne gidebileceği kabul edilmiştir¹¹⁹.

Bazı durumlarda ise nicelik eksikliği taşınır malın niteliğini de etkilemektedir. Örneğin odanın bir duvarını kaplayacak dolap satın alınmış fakat dolap odanın duvarını kaplamıyorsa ya da odanın duvarından daha büyük olduğu için odaya sığmıyorsa bu durumda miktar eksikliği ya da fazlalığı taşınır malın niteliğini de etkilemiş olacaktır. Bu durumda, miktar eksikliği taşınır malın niteliğini de etkilediğinden dolayı öğretide ayıp kavramı içerisinde sayılmaktadır¹²⁰.

Sonuç olarak; 6502 Sayılı Kanun'dan da anlaşıldığı üzere sözleşmede belirtilen miktardan farklı miktarda mal teslimi ayıplı bir malın verilmesi anlamına gelmemektedir. Bu durum borca aykırılık oluşturduğundan TBK m.112 hükümleri uygulama alanı bulurken, nicelik farklılığı malın niteliğini etkilemesi halinde bu farklılık ayıp sayılacak ve ayıp hükümleri uygulama alanı bulacaktır¹²¹.

¹¹⁷ Aslan, s.111.,

¹¹⁸ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.217, Zevkliler/Özel s.154.

¹¹⁹ Zevkliler/Aydoğdu, s.106; Zevkliler/Özel, s.154; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.216-217.

¹²⁰ Murat Aydoğdu, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Kapıdan Satışlar, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, No:85, İzmir, 1998, (Kapıdan Satışlar), s.145.

¹²¹ Zevkliler/Aydoğdu, s.106.

B. Yanlış (Aliud) İfa

İfanın yanlış ifa mı yoksa ayıplı ifa mı olduğunun tespiti önem arz etmektedir. Çünkü yanlış ifanın varlığının kabulü halinde satılanın teslim edilmediği sonucunu çıkaracağından, hiç ifa etmeme durumu söz konusu olacak ve TBK m. 112 vd. hükümlerinin uygulanması gerekecektir¹²².

Öğretideki genel görüşe göre¹²³; satıcı tarafından, taraflarca kararlaştırılan mal yerine başka bir mal teslim edilmiş olması halinde, ayıptan değil yanlış (aliud) ifadan söz edileceği belirtilmiştir. Ayrıca yanlış ifa mı yoksa ayıplı ifa mı olup olmadığı hakkında şüpheye düşülmesi halinde ise tüketicinin tercihi dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Aksi görüş ise¹²⁴, genel görüşün 4077 Sayılı Kanun zamanında kaldığını, 6502 Sayılı Kanun'un 1999/44 sayılı yönergeyi ve CISG sistemini benimsemiş olduğundan bugün için tüketici sözleşmelerinde yanlış (aliud) ifayı ayıplı ifa gibi değerlendirmek gerektiği şeklindedir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin kararında¹²⁵ “Somut olayda davacı lastik kırma makinesi sipariş ettiği halde kendisine plastik kırma makinesi teslim edildiğini iddia ederek iş bu davayı açmış ve mahkemece uyuşmazlığın “aliud teslim” hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi yapılmış ise de, esasen somut olay bakımından ayıplı mal satışına dair hükümlerin uygulanması gerektiği ve yerel mahkemenin nitelendirmesinde yanılığa düştüğü dosya içeriğinden anlaşılmıştır.” denilerek farklı bir makine teslimi ayıplı mal olarak değerlendirilmiştir.

¹²² Zevkliler/Özel s.156; Zevkliler/Aydoğdu, s.107; Aydoğdu/Kahveci, Borçlar, s.136; Emre Esen, Satış Sözleşmelerinde Aliud Teslim, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2019, s.11; Aydoğdu, Kapıdan Satışlar, s.146.

¹²³ Zevkliler/Özel s.156; Zevkliler/Aydoğdu, s.107; Aydoğdu/Kahveci, Borçlar, s.136; Esen, s.11; Aydoğdu, Kapıdan Satışlar, s.146.

¹²⁴ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.219.

¹²⁵ Yargıtay 19. HD., E. 2015/14605, K. 2016/6137, T. 08.04.2016, E.T. 20.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/19hd-2015-14605.htm>)

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin başka bir kararında¹²⁶ ise, “Taraflar arasındaki satım ilişkisinde teslimin aliud teslim olmasına ve sözleşmede taahhüt edilen 2005 model iş makinaları yerine 1998 model iş makinalarının teslimi nedeniyle” denilerek başka model iş makinasının tesliminin aliud teslim olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin başka bir kararında¹²⁷ ise; “Her ne kadar mahkemece aracın arkasında klima bulunmaması açık ayıp olarak kabul edilmiş ise de; taşınır satımında sözleşmede öngörülen vasıflardan biri teslim edilen şeyde bulunmazsa artık ayıplı teslimden değil, satılardan başka bir şeyin teslimi (aliud teslimi) söz konusu olup; 818 sayılı Borçlar Kanunu 96. (TBK 112) maddesi uyarınca borç hiç veya gereği gibi ifa edilmediği takdirde borçlu kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.” şeklindeki tespiti ile aracın arkasında klima bulunmamasını aliud teslim olarak değerlendirmiştir.

Şu da unutulmamalıdır ki, tüketici farklı bir malın teslim edildiğini bile bile ifayı kabul ederse, ifa yerini tutan edim söz konusu olacağından, teslim edilen malın ayıplı çıkması halinde ayıpla ilgili hükümlerin uygulanması gerekecektir¹²⁸.

4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıp

ETKHK'de ayıplı mal kavramının tanımı yapılmamakla birlikte “Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilânlarında yer alan veya satıcı tarafından bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi,

¹²⁶ Yargıtay 19. HD., E. 2016/3980, K. 2016/10632, T. 14.06.2016, E.T. 20.01.2022, (<https://www.lexpera.com.tr/>)

¹²⁷ Yargıtay 19. HD., E. 2014/5653, K. 2014/9696, T. 22.05.2014, E.T. 20.01.2022, (<https://www.lexpera.com.tr/>)

¹²⁸ Zevkliler/Özel, s.157; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.219; Zevkliler/Aydoğdu s.108.

hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar” ayıplı mal olarak kabul etmiştir. Buna göre 4077 Sayılı Kanun’da ayıptan sorumluluk yalnızca bir maddede düzenlenmiş olmasına rağmen 6502 Sayılı Kanun’da beş maddede düzenleme alanı bulmuştur. Fakat iki kanun arasında büyük farklılıklar bulunmamakta olup yalnızca 6502 Sayılı Kanun ile daha açık ve sistematik bir düzenlemeye gidilmiştir¹²⁹.

ETKHK’nin aksine 6502 Sayılı Kanun’un 8. maddesinin 1. fıkrasında ayıplı mal kavramı “*tüketicie teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşınaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır.*” şeklinde tanımlanmış olup, aynı maddenin ikinci fıkrasında ise ETKHK’de de düzenlendiği gibi “Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar” ayıplı mallar olarak kabul edilmiştir. Buna göre, “sözleşmeye konu malın ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kılavuzunda belirtilen ya da internet portalında, reklam ve ilanlarında belirtilen niteliklerin bulunmaması”, “satıcı tarafından bildirilen ya da teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliklerin bulunmaması”, “satışa konu malın, muadili olan malların kullanım amacını karşılamaması”, “tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltması veya ortadan kaldırması”, “sözleşmeye konu malın süresinde teslim edilmemesi”, “montajının satıcı tarafından üstlenilmesine rağmen gerçekleştirilmemesi” halleri sırasıyla incelenecektir.

A. Zikir ve Vaat Edilen Nitelikte Ayıp

Malın ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanım kılavuzunda belirtilen ya da internet portalında, reklam ve ilanlarında belirtilen nitelik-

¹²⁹ Kalkan, s.116; Çabri, s.167.

lerin bulunmaması durumu, TBK’de “bildirilen (zikir ve vaat edilen nitelikte) ayıp” biçiminde ifade edilmektedir¹³⁰. Bildirilen nitelikteki ayıp, açıkça alıcıya sözlü ya da yazılı olarak, etiketinde, reklamında, kullanım kılavuzunda belirtilebileceği gibi ayrıca zımnen bildirilmiş olduğu özelliklerin bulunmamasında da söz konusu olacaktır. Malın isminden zımnen bildirim yapıldığı kabul edilerek, malın isminden çıkarım yapılarak elde edilen özelliğin olmaması da ayıptır. Örneğin ürünün ismi “böcek ilacı” ise zımnen böcekleri öldürdüğü sonucu çıkacağından bu özelliğe sahip olmaması halinde ayıp söz konusu olacaktır¹³¹.

Eğer malı satın alan kişi bildirilen niteliklerin olması dolayısı ile malı satın alıyorsa yani bu özellikler olmasaydı, ilgili malı satın almayacaktıysa ancak bu durumda bu özelliklerin olmaması ayıp sayılabilecektir. Ama alıcı, bildirilen özellikler olmasaydı da ilgili malı satın alacaktıysa bu durumda bildirilen nitelikte ayıp söz konusu olmayacaktır¹³².

a. Malın ambalajında ve etiketinde belirtilen niteliklerin bulunmaması

Ambalaj, 27.12.2017 tarih ve 30283 sayılı Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği’nin 4/1-a maddesinde; “*Hammaddeden işlenmiş ürüne kadar, bir ürünün üreticiden kullanıcıya veya tüketiciye ulaştırılması aşamasında, taşınması, korunması, saklanması ve satışa sunulması için kullanılan herhangi bir malzemeden yapılmış tüm ürünler*” şeklinde tanımlanmaktadır. Ambalaj ürünün korunmasıyla birlikte tüketicinin bilgilenmesini de sağladığından aynı zamanda ambalajın, tüketicinin aldatılmasını önleme amacı da bulundurmaktadır¹³³.

Etiket ise, 26.01.2017 tarih ve 29960 sayılı Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği’nin 4/2-h maddesinde “*Gıdanın ambalajının veya kabının üzerine yazılmış, basılmış, şab-*

¹³⁰ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.199.

¹³¹ Aslan, s.117; Kalkan, s.120.

¹³² Aslan, s.117.

¹³³ Çürük, s.74.

lon ile basılmış, işaretlenmiş, kabartma ile işlenmiş, soğuk baskı ile basılmış, yapıştırılmış veya iliştirilmiş olan herhangi bir işareti, markayı, damgayı, resimli veya diğer tanımlayıcı unsurlar” şeklinde tanımlanmıştır. Etiket, bir malın kullanım amacını ve şeklini, markasını, miktarını, imalat yeri ve tarihini, son kullanma tarihini, fiyatını gösterebilmektedir.¹³⁴.

Ambalaj ve etiket, tüketicinin o malı tanınması ve alıp almayacağına karar vermesi için önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle YTKHK'nin 54. maddesinde perakende satışa sunulmuş malların hepsinde etiket konulması zorunlu tutulmuştur.¹³⁵. Dolayısıyla ürünün etiket ya da ambalajında yazılmış olan özelliklerin satıcı tarafından tüketiciye zikir ve vaat edilmiş özellikler kapsamında olacağı açıktır. Bu nedenle malın ambalajında ya da etiketinde belirtilen özelliklerin malın kendisinde bulunmaması durumu ayıplı yaratacaktır. Örneğin bir fotoğraf makinasının etiketinde ya da ambalajında en az 60.000 kez çekim yapabileceğine ilişkin görsel ya da yazılı bir ibare kullanılmış olmasına rağmen fotoğraf makinası belirtilen sayı kadar çekim yapamıyorsa bunun ayıp olduğu konusunda herhangi bir kuşku yoktur.

b. Tanıtma ve kullanım kılavuzunda belirtilen niteliklerin bulunmaması

Tanıtma ve Kullanım Kılavuzu ise 13.06.2014 tarih ve 29029 sayılı Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği'nde “*Tüketicinin kullanımına sunulan malların tanıtım, kullanım, kurulum, bakım ve basit onarımına ilişkin kılavuzu ve gerektiğinde uluslararası sembol ve işaretleri kapsayan etiket*” şeklinde tanımlanmıştır.

6502 Sayılı Kanun'un 55. maddesinde “*Tüketicinin kullanımına sunulan malların tanıtım, kullanım, kurulum, bakım ve basit onarımına ilişkin Türkçe tanıtma ve kullanma kılavuzuyla, gerektiğinde uluslararası sembol ve işaretleri kapsayan etiketle satışa sunulması zorunludur.*” denilerek tüketiciye sunulan malların tanıtım ve kullanım kılavuzunun olması,

¹³⁴ Kalkan, s.122.

¹³⁵ Kalkan, s.122.

bakım ve basit onarımına ilişkin kılavuzun ise Türkçe olması zorunlu tutulmuştur.

Konu hakkında malın Türkçe kullanım kılavuzunun ve tanıtım belgesinin bulunmaması halini Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 09.10.2002 tarihli kararında¹³⁶ “Somut olayda davacının, davalıdan satın aldığı ithal halının halı yıkama makinesi ile yıkanmasının ardından keçelediği, bu keçeleşmenin, halının yıkanabilir olmaması yanında düşük kaliteli bir ürün olmasından da kaynaklanmaktadır. İthal olup, garanti belgesi düzenlenecek sanayi malları listesinde yer alan ve Türkçe kullanım kılavuzu ve tanıtım belgesi de taşınması gereken davaya konu halının kullanımı sonucunda ortaya çıkan ayıptan satıcı sorumludur.” şeklinde yorumlamıştır.

Tanıtma ve kullanım kılavuzu, tüketiciyi yönlendirici niteliktedir. Yani malın kullanım şekline, kurulumuna ve basit bakımına ilişkin bilgileri barındırmaktadır. Bu nedenle tanıtım ve kullanım kılavuzundaki ayıp tüketicinin başka bir malına zarar vermesine, tüketicinin yaralanmasına ve hatta ölümüne bile sebep verebileceğinden çok tehlikeli olabilmektedir. Örneğin; tansiyon hastası olanların kullanmaması gereken bir ilaç olmasına rağmen ilacın prospektüsünde bunun belirtilmemesi sonucu tansiyon hastası bir tüketici tarafından bu ilacı kullanılması sonucunda tüketicinin kalp krizi geçirmesi ya da sıfır bir aracın kullanım kılavuzunda belirtilen MSR, EBD gibi özelliklerin araçta yer almaması durumları tanıtma ve kullanım kılavuzundaki ayıbı oluşturacaktır¹³⁷.

Tanıtma ve kullanım kılavuzunda ayrıca bir malın montajının nasıl yapılacağına ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Eğer montaja ilişkin yanlış bilgi verilmesi nedeni ile malın zarar görmesi söz konusu oldu ise bu da tanıtma ve kullanım kılavuzunun nedeni ile ayıp sayılacaktır¹³⁸.

¹³⁶ Yargıtay HGK, E.2002/13-755, K.2002/783, T.09.10.2002; Çürük, s.208.

¹³⁷ Kalkan, s.125.

¹³⁸ Kalkan, s.126.

c. Reklam, internet portalı ve ilanda belirtilen nitelikleri taşıması

6502 Sayılı Kanun'un 61/1 maddesinde ticari reklam " Ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecra-da yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama ileti-şimi niteliğindeki duyurulardır."¹³⁹ şeklinde tanımlanmış olup, "Mal ve hizmetlerin, işletmenin yahut bir düşünce'nin tüketicinin dikkatini çekmek amacıyla, o mala, hizmete, işletmeye veya düşünceye yönlendiren her türlü yol" şeklinde de tanımlamak mümkündür¹⁴⁰. Serdar ise reklamı, "ma-lın, hizmetin veya ticari düşüncelerin satın alınmasını teşvik amacıyla, bir vasıta ile sunan kişinin de belirtilmesi suretiyle, pazara sunulduğunun tü-keticilere duyurulması"¹⁴¹ şeklinde tanımlamaktadır. Aldatıcı reklamın tanımına ilişkin ise mevzuatımızda bir düzenleme olmamakla beraber, Avrupa Birliği'nin Aldatıcı ve Karşılaştırmalı Reklamlara İlişkin Yöner-genin 2. maddesinde "Sunulması da dahil olmak üzere herhangi bir şekil-de yöneltildiği ya da ulaştığı kişileri yanıltan veya yanıltması muhtemel olan ve bu yanıltıcı niteliği dolayısıyla onların ekonomik davranışlarını etkileme-si muhtemel olan reklamlar" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlamadan yola çıkarak aldatıcı reklamın unsurları; reklamın yanıltıcı ya da yanlış olması, eksik bilgi içermesi, reklamın hitap ettiği orta seviyedeki tüketi-cileri aldatması veya aldatma ihtimalinin bulunması, reklamda bulunan aldatıcılığın tüketicinin kararını etkileyebilecek boyutta olması şeklinde sayılabilir¹⁴².

¹³⁹ Murat Aydoğdu, Tüketici Kılavuzu- Hukuk Rehberi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, (Hukuk Rehberi), s.192.

¹⁴⁰ Selin Sert Sütçü/Ömer Buyrukçu/Gülenda Atay/Fatma Oğuz/İlknur Deniz/Feyza Öztürk/Hüseyin Yavuzer/Yağmur Esin Çelik/Yağmur Altıparmak, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Ka-nun Hükmüne Göre Tüketici Hukuku Uygulamalarında Tüketicinin Korunması, Seçkin Hukuk, 2019 Ankara, s.148.

¹⁴¹ Serdar, s.160.

¹⁴² Dilek Şahinci, İnternette Aldatıcı Reklam ve Reklam Verenlerin Sorumluluğu, Seçkin Yayın, Ankara, 2011, s.47.

Reklamda ya da ilanda belirtilen hususların gerçek olması gerek-
mekte olup, gerçekliğinin ispat külfeti ise reklam ya da ilan veren kişi-
nin üstündedir. Reklam ya da ilanlarda belirtilenlerden dolayı tüketici
yanlış bilgilendirilmiş ve bu yanlış bilgiler sayesinde malı satın alması
sağlanmışsa, bu halde aldatıcı reklam söz konusu olacaktır¹⁴³. Abartılı
şekilde anlatılan ve kimsenin inanmayacağı reklamların aldatıcı reklam
olmadığı kabul edilir¹⁴⁴. Yani satıcı, satış yapmak amacıyla kendi malını
övmesi ve mübalağada bulunması aldatıcı reklam kavramına girmemek-
tedir. Örneğin; Red bull reklamında “red bull kanatlandırır” denmesi
abartılı bir tabir olduğundan burada aldatıcı reklam ve dolayısıyla ayıp
bulunmadığı görüşünderiz. Fakat ilan, reklam ya da internet portalın-
da satılarda bulunduğu belirtilen özelliklerin abartılı şekilde değil de
gerçekten bulunduğu inanılacak şekilde bahsedilmesine rağmen, bu
özelliklerin bulunmaması halinde ayıplı ifa söz konusu olacaktır.

Reklamda önemli noktaların açıklanmaması, ifadenin reklamdaki
vaadi kanıtlamaması, görüntünün reklamdaki ifadeyi desteklememesi,
açık olmayan ifadelerin kullanılması da aynı şekilde ayıbın varlığını gös-
termektedir¹⁴⁵.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin internet üzerinde verilen reklamda
kısa sürede yabancı kelime öğrenme garantisinin verilmesini alda-
tıcı bulunduğu bir kararı şu şekildedir; “*Aldatıcı nitelikte bulunan ve alda-
tıcı reklam vasfını taşıyan davalının web sitesindeki “15 saatte 800 kelime
öğrenebileceğini bilimsel olarak garantileyen bir başkası var mı”, “kelime
öğrenme üzerine açılmış ilk ve tek site” aldatıcı reklam niteliğindedir.*”¹⁴⁶

¹⁴³ Sert Sütçü/Buyrukçu, Atay/Oğuz, Deniz/Öztürk, Yavuzer/Çelik, Altıparmak, s.149.; Hayrunnisa Özdemir, “Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 53, Sayı: 3, 2004, s.70-71; Çürük, s.77; Serdar, s.163.

¹⁴⁴ Çürük, s.7; Nalan Kahveci, Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012 s.18; Kalkan, s.121.

¹⁴⁵ Şahinci, s.48; Serdar, s.160.

¹⁴⁶ Yargıtay 11 HD., E. 2015/5997, K. 2016/2716, T. 10.03.2016, E.T: 23.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2015-5997.htm&kw='aldat%C4%B1c%C4%B1+reklam'&cr=yargitay#fm>)

B. Lüzumlu Nitelikte Ayıp

Tüketicinin satın almış olduğu malı tahsis etmesinde bir amaç vardır ve tüketici bu amaca yönelik maldan bir fayda beklemektedir. Tüketicinin bu beklentisi “ayıplı malın çeşitleri” başlığı altında bahsettiğimiz şekilde maddi, hukuki ya da ekonomik olabilmektedir¹⁴⁷. Tüketicide belirtilen şekillerde beklentinin oluşması için satıcının mutlaka zikir ve vaatte bulunmasına gerek yoktur. Şöyle ki, tüketici dürüstlük kuralı gereği malın belirli standartlara uygun olmasını ve satın alınan malda zorunlu olarak bulunması gereken vasıfların bulunmasını beklemektedir. İşte tüketicinin beklentisini oluşturan gerekli vasıfların olmayışı lüzumlu nitelikte ayıbı oluşturacaktır.

6502 Sayılı Kanun’un ayıplı mal başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında lüzumlu nitelikteki ayıp kavramı “*objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan mal*” şeklinde tanımlanmış olup, aynı maddenin 2. fıkrasında ise “*teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar*” ayıplı olarak belirtilmiştir. İşte sayılan bu ayıplar lüzumlu nitelikteki ayıbı oluşturmaktadır¹⁴⁸.

a. Malın teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırılık

Teknik düzenleme kavramı, YTKHK’nin 3/1-j maddesinin yapmış olduğu atıf ile 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu’nda tanımlanmaktadır. 7223 sayılı Kanun’un 3/1-n maddesinde teknik düzenleme; “*İdari hükümler de dâhil olmak üzere, ürünün niteliğini, işleme veya üretim yöntemlerini veya bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme veya uygunluk değerlendirme işlemlerini tek tek veya birkaçını ele alarak belirleyen uyulması zorunlu mevzuat*” şeklinde tanımlan-

¹⁴⁷ Kalkan, s.129.

¹⁴⁸ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici s.201; Aydoğdu, Kapıdan Satışlar, s.144; Zevkliler/Özel, s.152.

mıştır¹⁴⁹. Teknik düzenleme, tüketicinin kötü kalite ve zararlı mallara karşı korunabilmesi için yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen ve uyulması zorunlu tutulan kurallardır¹⁵⁰. 7223 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 1. fıkrasında imalatçının, 9. maddesinin 1. fıkrasında ise ithalatçının teknik düzenlemeye uygun ürünleri piyasaya arz etmesi yükümlülüğünden söz edilmiştir. Bu durumda, malın Türk Standartları Enstitüsü'ne uygun olduğu belirtilmiş olmasına rağmen TSE'ye uygun olmadığının anlaşılması durumunda ayıplı mal söz konusu olacaktır¹⁵¹.

Teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırılık nedeni ile ayıp lüzumlu nitelikte ayıp kavramı içerisinde sayıldığından, satıcının bu ayıbın olmadığına ilişkin vaatte bulunması şartı aranmamaktadır. Bu tür ayıplar teknik düzenleme ile düzenlenmiş olup doğal olarak malda bulunması gereken niteliğin bulunmaması nedeni ile tüketicinin o maldan beklediği faydayı azaltan ya da tamamen ortadan kaldıran ayıplardır. Bu nedenle satıcının vaat etmesinden bağımsız olarak sorumluluğu bulunmaktadır. Örneğin; elektrikli su kaynatıcısının beklenen niteliği suyu kaynatmasıyken, suyu kaynatmayıp sadece ısıtıyor olması teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelikteki ayıp olacaktır¹⁵².

b. Muadili olan malların kullanım amacını karşılamaması, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltması veya ortadan kaldırması

Muadili olan mal kavramı ile aynı teknolojiye sahip olan rakip mallar kastedilmektedir. Buna göre satın alınan malın benzerlerine göre kullanım amacını taşımaması ya da bu amacı azaltması halinde ayıp söz konusu olacaktır¹⁵³.

¹⁴⁹ Çürük, s.77.

¹⁵⁰ Zevkliler/Aydoğdu, s.94; Kalkan, s.137.

¹⁵¹ Çürük, s.78-79.

¹⁵² Aydoğdu/Kahveci; Tüketici, s. 202; Zevkliler ve Aydoğdu, s.105; Zevkliler/Özel; s.152.

¹⁵³ Çürük, s.80; Kalkan s.132.

Makul olarak bekleme kavramının tespitinde ise, ortalama bir tüketicinin beklentisi dikkate alınmalıdır.¹⁵⁴ Bu durumda tüketicinin sübjektif değil objektif amacı önem arz etmektedir.¹⁵⁵ Objektif amacı tespit edilecek tüketici ise ortalama bir tüketicidir yani bahsedilen tüketici ne cahil ne de çok bilgili olmamalıdır. Örneğin; on yıl boyunca kullandığı ampulün aynısını on yıl kullanacağını düşünerek alan bir tüketici, aldığı ampülü üç sene kullanabilmiş olması durumunda ampulün ayıplı olduğu söylenemeyecektir. Fakat günde 30 kW elektrik tüketen bir buzdolabının 50 kW elektrik tüketmesi durumunda tüketicinin objektif olarak beklediği faydayı azaltmış olduğundan ayıptan söz edilebilecektir.¹⁵⁶

Tüketicinin satın alacağı/aldığı maldan, hangi faydaları beklediğinin tespiti; işin niteliğinden, satım sözleşmesinden beklenen amaçtan, sözleşmenin özel şartlarından ve durumdaki şartlardan dolayı değişiklik gösterebileceğinden, bunların belirlenmesi gerekmektedir.¹⁵⁷ Örneğin; kış aylarında da kullanılmak istendiği belirtilerek bir klima alınması durumunda, klimanın ısıtma özelliğinin arandığı açıktır. Fakat tüketicinin amacı rahatlıkla tespit edilemediği durumlarda işin niteliğine, satım sözleşmesinden beklenen amaca, sözleşmenin özel şartlarına ve durumdaki diğer şartlara bakılarak tespit edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bir maldan beklenen kullanım amacının tespiti muadili olan mallarda karşılaştırılarak da yapılabilecektir.¹⁵⁸

C. Sözleşme Konusu Malın Süresinde Teslim Edilmemesi

4077 Sayılı Kanun'da böyle bir düzenleme bulunmamakla birlikte 6502 Sayılı Kanun'da sözleşme konusu malın süresinde teslim edilmemesi hali kanunun ayıplı mal başlıklı 8. maddesinin 3. fıkrasında sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilmiş olup ayıplı mal olarak kabul

¹⁵⁴ Rabia Özsoy: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019, s.65.

¹⁵⁵ Kalkan, s.132.

¹⁵⁶ Kalkan, s.133.

¹⁵⁷ Aslan, s.100.

¹⁵⁸ Kalkan, s.132.

edilmiştir. Bu hükmün uygulanabilir olması için tüketici ile satıcı arasında teslim tarihi belirlenmiş olması gerekmektedir, aksi takdirde yani ifa zamanı kararlaştırılmadığı hallerde ilgili hükmü uygulamak mümkün olmayacaktır¹⁵⁹.

Malın süresinde teslim edilmemiş olması TBK’de temerrüt olarak düzenlenmiştir. Buna göre malın geç teslimi TKHK’de ayıplı mal olarak kabul edilmiş olup ayıplı mal hükümlerine tabi tutulmuş olsa dahi tüketicinin TBK’deki temerrüt hükümlerinden yararlanmasında bir engel bulunmamaktadır¹⁶⁰. Yani tüketici geç teslim hallerinde, temerrüt hükümlerine başvurabileceği gibi ayıp hükümlerine de başvurabilecektir. TKHK’nin amacı tüketicileri satıcılara karşı koruyup eşit koşullara getirmeyi sağlamak olduğundan, tartışmamız gereken konu, malın geç tesliminde tüketicinin temerrüt hükümlerinden ayıp hükümlerine dayanmasının yararının ne olacağıdır. Şöyle ki, ayıptan sorumluluk kapsamında tüketicinin dört seçimlik hakkı olmakla birlikte, dönme hakkı dışında, ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme, satılanın ücretsiz onarımını isteme, satılanın ayıpsız misli ile değişimini isteme haklarının pratikte malın geç teslimi halinde uygulama imkânı bulunmamaktadır. Bu neden ile, tüketici ayıp hükümlerine gidecekse yalnızca sözleşmeden dönme hakkını kullanabilecektir. Sözleşmeden dönme hakkının, ayıp hükümlerindeki düzenleme ile temerrüt hükümlerindeki düzenlemedeki farkı ise temerrüt hükümlerinde sözleşmeden dönebilmek için satıcıya uygun bir süre verilmesini aramaktayken, ayıp hükümlerinde ise mal zamanında teslim edilmediğinde tüketici tarafından dönme hakkı doğrudan kullanılabilir¹⁶¹.

TBK’de malın süresi içinde teslim edilmemiş oluşunun temerrüt olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, 6502 Sayılı Kanun’un ayıplı mal kabul etmesi ile ayıp ile temerrüt kavramları özdeş kılınmıştır¹⁶². Öğre-

¹⁵⁹ Çabri, s.180.

¹⁶⁰ Çabri, s.181.

¹⁶¹ Çabri, s.181.

¹⁶² Vehbi Umut Erkan: “Tüketici Satış Sözleşmesinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerin Uygulanması”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 30, 2017, s.300.

tide bu konu genel olarak eleştirilmekte olup, kanun koyucu tarafından TBK'nin sistematığına aykırı düzenleme yapıldığı ayrıca TKHK her ne kadar sonraki özel nitelikte bir kanun olsa da TBK'ye birçok hallerde atıf yapılmış olduğundan da anlaşılacağı üzere TBK'den bağımsız olmadığından, TBK'nin genel yapısına aykırı bir düzenleme yapılmasının doğru olmadığından bahsedilmektedir¹⁶³.

1999/44 Sayılı Yönerge de ise malın kararlaştırılan sürede teslim edilmemiş oluşu açık bir şekilde düzenlenmemiş olmakla beraber, satıcının sözleşmeye uygun ifa borcu olduğundan geç teslim veya hiç ifa etmeme halinde sorumluluğu olduğu kabul edilmektedir¹⁶⁴.

D. Sözleşme Konusu Malın Gereği Gibi Monte Edilmemesi ve Montaj Talimatının Yanlış Olması

Sözleşme konusu malın gereği gibi monte edilmemesi ve montaj talimatının yanlış olması ilk kez 6502 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrasında "*Montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hâllerde, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle montaj hatalı yapılmışsa, sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olur.*" şeklinde düzenleme alanı bulmuştur.

Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrası, satıcı tarafından malın montajının gereği gibi yapılmaması durumunun açıkça sözleşmeye aykırı ifa olarak belirtilmiş olduğundan, bu gibi durumlarda ayıp hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu hükmün açıkça düzenlenmiş olması her ne kadar tereddüde yer vermemesi açısından olumlu olsa da açıkça düzenlenmeseydi dahi montajın, satıcının sözleşme kapsamında üstlendiği bir borç olması nedeni ile montajın gereği gibi yapılmamasından do-

¹⁶³ Erkan, s.300-30; Kahveci; s.233; Aslan, 105-106; Emre Cumalıoğlu, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", THD, Cilt:9, Sayı:99, Kasım 2014, s.22.

¹⁶⁴ Aydoğdu/Kahveci: Tüketici, s.220; Aydoğdu, Tüketici Kılavuzu s.46; Çürük, s.83; Çabri, s.180.

layı zaten ayıp hükümlerine gidilebilecekti¹⁶⁵. Kaldı ki bu kavram 4077 Sayılı Kanun'da ayıp olarak açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber, 4077 Sayılı Kanun döneminde de ayıp olarak kabul edilmekte ve çok geniş olarak yorumlanmaktaydı. Konu hakkında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin "klimanın montajının tüketici tarafından yetkili servis dışında bir kişiye yaptırılması halinde dahi, maldaki ayıbın yetkili olmayan servisin hatalı montaj ve işleminden kaynaklanmaması halinde, satıcının tüketiciye karşı yasadan doğan yükümlülükleri devam eder. Bu bağlamda, satıcı ücretsiz onarım yapmakla yükümlüdür." şeklindeki kararında montajı satıcı yapmamış olsa dahi satıcının tüketiciye karşı sorumluluğunun devam ettiği belirtilmiştir. Bu karardan da anlaşıldığı üzere, uygulamada montajın yetkili servis tarafından yapılmadığı hallerde malın garanti kapsamı dışındaki kalacağına ilişkin uygulamaların yerinde olmadığı, malın montajı yetkili olmayan servis tarafından yapılmış olsa bile satıcının sorumluluğunun son bulmayacağı anlaşılmaktadır¹⁶⁶.

Bir malın ayıplı olup olmadığı her ne kadar teslim anına göre belirlense bile montajın satıcı tarafından yapıldığı durumlarda ifa süreci teslim ile tamamlanmış olmamaktadır. Bu durumlarda montaj yapıldığında ifa tamamlanmış sayılmaktadır. Kısacası malın ayıpsız teslim edilmesi ile satıcının sorumluluğu son bulunmamakta ayrıca satıcı montajın da gereği gibi gerçekleştirmesi halinde sorumluluktan kurtulabilmektedir¹⁶⁷.

Montaj işleminin gereği gibi yapılmamış oluşuna ilişkin Yargıtay 23. Hukuk Dairesi'nin Kararı¹⁶⁸ "Servis ve montaj hizmetinin davalı tarafından yerine getirildiği, alınan ve itibar olunan bilirkişi raporu ile televizyonun düşerek hasarlanmasına montaj işleminin hatalı yapılmasının sebebiyet verdiği" şeklinde ve aynı konulu Yargıtay Hukuk Genel Kurul

¹⁶⁵ Çabri, s.177.

¹⁶⁶ Çabri, s.179.

¹⁶⁷ Çabri, s.178.

¹⁶⁸ Yargıtay 23. HD., E.2017/2828, K.2020/2853, T.16.08.2021, E.T: 23.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=23hd-2017-2828.htm&kw='montaj+hatas%C4%B1'&cr=yargitay#fm>)

Kararı¹⁶⁹ “Bu ilkeler doğrultusunda somut olaya bakıldığında 2.11.1999 ve 24.5.2000 tarihli bilirkişi raporlarında davalı yapımıcının montaj hatasının bulunduğu açıkça belirtilmiştir. Davalının hatalı ve kusurlu montajı sonucunda davacıya ait mutfak dolaplarının düştüğü davacının zararı ile davalının eylem arasında uygun nedensellik bağının da oluştuğu anlaşıldığından doğan zararın davalı yapımıcı tarafından giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.” şeklindedir.

Kanun’un 8. maddesinin 3. fıkrasında, montaj talimatındaki eksilik ya da yanlışlık nedeni ile montajın tüketici tarafından yanlış yapılmasını da ayıplı ifa olarak saymıştır. Montaj talimatının gereği gibi olabilmesi için montaj için gerekli talimatların tek tek sayılması ve montaj yapılması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Fakat bazen montaj talimatı gereği gibi hazırlanmış olmakla beraber montajın yapılabilmesi için bazı bilgi ve tecrübeler yani uzmanlık gerekli olabilmektedir. İşte bu gibi tüketicinin konu hakkında uzmanlığı olmaması halinde hatalı olarak montaj yapması durumunda tüketici, talimatının yanlış ya da eksik bilgi vermiş olmasından dolayı ayıp hükümlerine başvuramayacaktır¹⁷⁰.

III. AYIPLI MALIN HUKUKİ SORUMLULUK DOĞURMASININ ŞARTLARI

1. Genel Olarak

Satıcının ayıptan sorumlu olabilmesi için Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre, satılan malın ayıplı olması, bu ayıbın alıcı tarafından bilinmemesi ya da ayıpla kabul edilmemesi ve hasarın malın alıcıya geçmesinden önce gerçekleşmiş olması gerekmektedir¹⁷¹.

¹⁶⁹ Yargıtay HGK, E.2002/4-144, K.200/84, T.13.02.2002, E.T: 23.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2002-4-114.htm&kw='montaj+hatas%C4%B1'+ay%C4%B1p&cr=yargitay#fm>)

¹⁷⁰ Çabri, s.179; Mehmet Akif Tutumlu, Ayıplı Mal Hukuku, Seçkin Hukuk, Ankara, 2021, (Ayıplı Mal), s.52.

¹⁷¹ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 4. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, (Özel Hükümler), s.102.

Ayrıca satılan malın satıcı tarafından belirtilen özelliklerini taşımaması, sözleşmeden aykırı olarak satılan malda beklenen faydanın azalması ya da tamamen ortaya kalkmış olması hallerinde de ayıp söz konusu olacak ve satıcının ise bundan sorumluluğu doğacaktır¹⁷².

Ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin öğretilerde genel olarak iki teori bulunmaktadır. Bu teorilerin biri garanti teorisi diğeri ise ifa teorisi olarak bilinmektedir¹⁷³. Garanti teorisine göre, parça ve cins borcuna ilişkin ayırım yapılarak değerlendirme yapılmıştır. Eğer parça borcu söz konusu ise sözleşme kapsamında ayıpsız mal teslim etme gibi bir yükümlülüğün bulunmadığı, ayıplı maldan sorumluluğun doğrudan kanundan doğduğu belirtilmiştir. Aynı teoriye göre cins borçlarında, satıcının malı ayıpsız teslim etmesi sözleşmesel yükümlülüğünden doğduğu belirtilmiştir¹⁷⁴. Buna karşın İfa teorisinde ise, garanti teorisinde olduğu gibi bir ayırım yapılmayarak, sözleşme taraflarının ayıpsız bir mal teslim edileceği konusunda zaten zımnen anlaşmış olduklarını, alıcının almış olduğu maldan bir fayda beklediğini ve satıcının da bu faydayı karşılması gerektiğini aksi halde ayıplı mal söz konusu olacağını belirtmiştir¹⁷⁵. Konu hakkında 6502 Sayılı Kanun'un hangi teoriye daha yakın olduğu hakkında yorumu 8/1 maddesindeki düzenlemeden anlayabiliriz. İlgili maddede "Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır." denilmiş olması Kanun'un " , taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması" şeklindeki ifadesi ile garanti teorisinden ifa teorisine daha yakın olduğu sonucu çıkarılabilecektir. Bizde 6502 Sayılı Kanun'un olduğu gibi ifa teorisine daha yakın görüşe sahibiz. Söyle ki, hiçbir tüketici bilinçli olarak ayıplı bir mal almak istemeyeceğinden, sözleşmenin kurulması esnasında tüketici, satıcının ayıpsız bir mal teslim

¹⁷² Çürük, s.84.

¹⁷³ Kalkan, s.151; Aslan, s.122.

¹⁷⁴ Eren, Özel Hükümler, s.131; Kahveci, s.31.

¹⁷⁵ Kalkan, s.155.

edileceği düşüncesi ile hareket etmesi olağan olduğundan, herhangi bir ayrıma gitmeden tarafların ayıpsız mal teslim edileceğine ilişkin zımnen anlaşmalarının kabulü gerekmektedir.

TKHK'nin 8. maddesi 1. fıkrasının gerekçesinden yapılan çıkarıma göre ise, ayıpsız mal teslim etme borcunun sözleşmeden doğduğu açıklığa kavuşturulmuştur¹⁷⁶.

TBK düzenlemelerinde de ETKHK düzenlemelerinde de satılan maldaki ayıptan satıcının sorumlu olabilmesi için maddi koşullar ve manevi koşullar aranmaktaydı¹⁷⁷. Bu koşulların hükümleri iki kanunda da paralel olarak düzenlendiği görülmektedir. Fakat 6502 Sayılı Kanun'da TBK ve ETKHK'de söz edilen ve biçimsel koşullar olarak nitelendirilmiş olan muayene ve ihbar külfeti kaldırılmış olup, satıcının ayıptan sorumlu olabilmesi için yalnızca maddi koşulların gerçekleşmiş olması yeterli görülmüştür¹⁷⁸. YTKHK'de muayene ve ihbar külfetinin yer almaması ise kanunun 10. maddesinin gerekçesinde şu şekilde açıklanmıştır; “Ayıplı malda tüketicinin seçimlik haklarından faydalanabilmesi için ayıbı belirli bir süre içinde ihbar etmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır. Nitekim tüketicinin seçimlik haklarından birini kullandığı yönünde satıcıya her halükârda bildirimde bulunması gereğinin olması, bunun öncesinde ayrıca bir e ayıbı ihbar etmesi zorunluluğunu anlamsız kılmaktadır. Özellikle ayıbın hangi anda tespit edildiği genelde tartışmalı olacağından, bu tespit anından itibaren işleyecek bir ayıbı ihbar süresinin de ne zaman sona erdiği uygulamada sorun oluşturmaktadır.”

Ayıbın varlığının satıcı tarafından bilinmemiş olma ihtimallerine ilişkin ise, hem TBK'nın 219. maddesinin 2. fıkrasında hem de ETKHK ile satıcının sorumlu olacağına ilişkin düzenlemeler mevcutken, YTKHK'de konu hakkında kesin bir düzenleme yapılmamıştır¹⁷⁹.

¹⁷⁶ Kalkan, s.155.

¹⁷⁷ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.223; Zevkililer/Aydoğdu, s.109-110; Zevkililer/Özel, s.169.

¹⁷⁸ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.225.

¹⁷⁹ Çürük, s.87.

Satıcının ayıptan sorumluluğu açısından 6502 Sayılı TKHK yalnızca maddi şartları aradığından sırasıyla maddi şartlar incelenecektir.

2. Ayıplı Maldan Sorumluluğun Şartları

A. Taşınır Malın Teslim Edilmesi

YTKHK'ye bakıldığında ayıplı maldan sorumluluk başlıklı 9/1 maddesinde “*Satıcı, malı satış sözleşmesine uygun olarak tüketiciye teslim etmekle yükümlüdür.*” şeklinde, ayıplı mal başlıklı 8/1 maddesinde “*Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır.*” şeklinde düzenleme yapıldığı görülmektedir. İlgili maddelere göre; ayıplı ifanın, sözleşmeye aykırı ifa olduğu vurgulanmış; dolayısıyla malın teslim edildiği anda sözleşmede kararlaştırılmış olan özellikleri taşımaması veya taraflarca kararlaştırılmış örnek veya modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması hâllerinde, ayıplı bir ifanın var olacağı kabul edilmiştir. Buna göre taşınır mallarda sözleşme konusu malın teslim edilmesi yani zilyetliğin alıcıya geçmesi ile taşınır malın ayıplı olup olmadığı anlaşılabilirdiğinden ilk olarak malın tüketiciye teslim edilmiş olması gerekmektedir¹⁸⁰. Satılan taşınır malın tüketiciye henüz teslim edilmemiş olması fakat satım sözleşmesi konusu taşınırda ayıbın olması halinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğu söz konusu olamayacaktır.

6502 Sayılı TKHK'nin 9. maddesinin 1. fıkrasındaki teslim ifadesi, zilyetliğin devredilmesi anlamında kullanılmaktadır¹⁸¹. Malın teslimi, zilyetliğin devri türlerinden biridir. Buna göre TMK'nin 763. maddesinin 1. fıkrasına göre, taşınır satışında mülkiyet zilyetliğin devri ile alıcıya geçmektedir. Bu durumda tüketici satın aldığı taşınır

¹⁸⁰ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.225; Çürük, s.88; Çabri, s.187; Köroğlu, s.129.

¹⁸¹ Çabri, s.161.

malı teslim almadığı halde malın ayıplı olup olmadığını bilemeyeceğinden, satıcının ayıptan sorumluluğuna da gitmek mümkün olmayacaktır¹⁸².

Konu hakkında taşınır malların teslimi ile mülkiyetin devredildiğine ilişkin Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin kararında¹⁸³ “Kural olarak taşınır-
ların satışı ya da bağışlanması şekle bağlı olmayıp satan veya bağışlayanın
bu şeyi karşı tarafa teslim etmesi ile akit gerçekleşir, (Borçlar Kanunu'nun
192-237 maddeleri) mülkiyet alıcıya geçer. Somut olayda, miras bırakan ile
davalı arasındaki sözleşme menkul malın (kamyonetin) devrine ilişkindir.
Bu gibi sözleşmeler şekil şartına bağlı olmadığından malın teslimi ile mülki-
yeti alıcısına geçer.” denmektedir.

TKHK'ye göre ayıpları bir önceki bölümde incelemiştik ve malın süresinde teslim edilmemesini de Kanun ayıp kavramı için-
de düzenlediğini söylemiştik. Bu durumda malın süresinde teslim
edilmemesi taşınırın zilyetliği geçmese bile ayıbın doğduğu istisnai du-
rumlardan biri olduğu görüşündeyiz.

B. Taşınır Malın Ayıplı Olması

“Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıp” başlığı al-
tında yukarıda da kısaca değinmiş olduğumuz ayıp türlerinden ayrıntılı
bahsedildiği için bu bölümde ayrıntılı anlatılmayacak kısaca değinile-
cektir.

YTKHK'nin 8/1-2 maddesinde açıkça ayıplı malın tanımı yapılmış
olup ayıp sayılacak eksiklikler belirtilmiştir. İlgili madde şu şekildedir;
“(1) Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan
örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması ge-
reken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır. (2)
Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet por-

¹⁸² Çabri, s.161; Kalkan, s.187.

¹⁸³ Yargıtay 1. HD, 3. 2005/4476, K. 2005/6185, T. 17.05.2005, E.T:24.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/1hd-2005-4476.htm>)

talında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir.”

İlgili maddeye göre ayıbı “bildirilen nitelikte ayıp”, “gerekli nitelikteki ayıp” olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Satıcı tarafından taşınırdaki bulunduğu ya da bulunmadığı belirtilen özelliklerin bulunmaması ya da bulunması durumunda bildirilen nitelikte ayıp söz konusu olacaktır. Belirtilen niteliklerin taşınırdaki bulunmaması maddi, hukuki ya da ekonomik şekilde olabilmektedir. Örneğin, satılan parfümün orijinal olduğunun belirtilmiş olması maddi nitelikte, satılan buzdolabının daha az elektrik tükettiğinin belirtilmiş olması ekonomik nitelikte, satılan cep telefonunun vergiden muaf olduğunun belirtilmesi durumunda ise hukuki nitelikte bildirim yapılmış olacaktır¹⁸⁴. Buna göre TKHK'nin 8. maddesindeki “ *taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması*” ve “*Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan*” denilerek bildirilen nitelikteki ayıptan söz edilmiştir. Satıcının bu nitelikteki ayıplardan sorumlu tutulabilmesi için ilgili ayıpların sözleşmenin kurulmasında etkili olması diğer bir deyiş ile bu niteliklerin biri ya da birkaçının olmaması halinde sözleşmenin kurulmayacak olması gerekmektedir¹⁸⁵.

Gerekli nitelikteki ayıp ise; satıcı tarafından nitelik vaadine gerek kalmaksızın, tüketici tarafından taşınırdaki satın alınma amacına uygun şekilde kullanılmasını engelleyen, tüketicinin taşınırdaki makul şekilde beklediği faydayı azaltan ya da tamamen ortadan kaldıran ayıplardır. Kanun'un 8. maddesinde “objektif olarak sahip olması gereken özellikler”, “teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan”, “muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan”, “tüketicinin makul şekil-

¹⁸⁴ Köroğlu, s.137.

¹⁸⁵ Çürük, s.90-91.

de beklediği menfaatleri azaltan veya ortadan kaldıran” denilerek gerekli nitelikteki ayıptan söz edilmiştir¹⁸⁶. Örneğin, satın alınan bir sürahinin su sızdırması halinde, tüketicinin sürahidenden beklediği menfaat sürahinin suyu muhafaza etmesi iken sürahinin sızdırması durumunda bu menfaat tam olarak karşılanamamaktadır. Bu durumda söz konusu olan ayıp gerekli nitelikteki ayıp olacaktır. İlgili örnekte satıcının sorumlu olabilmesi için sürahinin su kaçırmayacağına ilişkin bir vaade bulunup bulunmamasının bir önemi yoktur. Çünkü zaten sürahinin tek kullanım amacı suyu muhafaza etmektir. Gerekli nitelikte ayıp olarak belirttiğimiz teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan ayıptan ne anlaşılması gerektiği ise Kanun’un 3. maddesinde “*Teknik düzenleme: 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunda yer alan tanım*” denilerek 4703 Sayılı Kanun’a atıfta bulunulmuştur. 7226 Sayılı Ürün Güvenliği Ve Teknik Düzenlemeler Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırıldığından 7226 Sayılı Kanun’da yapılan “*Teknik düzenleme: İdari hükümler de dâhil olmak üzere, ürünün niteliğini, işleme veya üretim yöntemlerini veya bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme veya uygunluk değerlendirme işlemlerini tek tek veya birkaçını ele alarak belirleyen uyulması zorunlu mevzuatı,*” şeklindeki tanıma göre taşınır malın teknik düzenlemesine aykırılı tespit edilmesi gerekmektedir¹⁸⁷.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un “*Sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hâllerde, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle montaj hatalı yapılmışsa, sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olur.*” şeklindeki 8/3 maddesinde ise montajın gereği gibi yapılmaması, montaj talimatının

¹⁸⁶ Çürük, s.93; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.226.

¹⁸⁷ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.226.

yanlış veya eksik olması ve malın vaktinde teslim edilmemesi de ayıptan sorumluluk kapsamına sokulmuştur. Tüketici tarafından satın alınan taşınırın montajının satıcı tarafından mı yoksa tüketici tarafından mı yapılacağı sözleşmede belirtilmiş ya da montajın satıcı tarafından yapılacağı belirtilmiş olduğu takdirde montajı satıcının yapması gerekmektedir. Bu durumda satıcının montajı yapmaması ihtimalinde ifayı gereği gibi yerine getirmemesi nedeni ile borca aykırılık söz konusu olacaktır. Sözleşmede montajın tüketici tarafından yapılacağı düzenlenmiş olma ihtimalinde ise satıcının sorumluluktan tamamen kurtulduğunun kabulü mümkün olmayacaktır. Bu durumda dahi satıcı, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik olması sebebiyle montajın tüketici tarafından hatalı yapılmasından sorumlu tutulmuştur¹⁸⁸.

Teknik düzenlemeye aykırı olan malların piyasaya sunulması satışının yapılması yasak olmasına rağmen piyasaya sunulmuş olması ve tüketicinin bu malı almış olması ihtimalinde, satıcı ile tüketici arasındaki sözleşmenin kesin hükümsüz mü olacağı yoksa satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna mı gidileceği hakkında öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Buna göre Aydoğdu, teknik düzenlemeye aykırı bir malın satışının önemli ayıp kapsamında değerlendirmekteyken, Çabri ise ilgili mallara konu alan satış sözleşmesinin kesin hükümsüz olduğu, satıcının ayıp sorumluluğuna gidilemeyeceği, bu durumlarda tüketici malı iade ederek ödemiş olduğu bedeli ve eğer kesin hükümsüzlük nedeni ile herhangi bir zarara uğramış ise tazminat talep edebileceğini savunmaktadır¹⁸⁹.

C. Taşınır Maldaki Ayıbın Önemli Olmasının Aranmaması

Ayıbın önemli olmasından kasıt, ayıplı mal kavramı ve çeşitleri başlığı altında incelediğimiz ayıp çeşitlerinin varlığı, malın tüketicinin kulanmasını ya da yararlanmasını önemli ölçüde kısıtlayan ya da ortadan

¹⁸⁸ Ali Ahmet Genç, Satıcının Ayıptan Sorumluluğunda Alıcının Dönme Hakkının Sınırları, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2017, s.7.

¹⁸⁹ Çabri, s.195.

kaldıran bir özrün bulunmasıdır¹⁹⁰. Önemli ayıplara örnek olarak; bilgisayarın sürekli kilitlenmesi, buzdolabının çalışmaması, çamaşır makinasının çok ses çıkarması, klimanın soğutmaması verilebilir¹⁹¹.

Önemsiz ayıp ise küçük bir tamir ile giderilebilecek, malın kullanımını engellememekle birlikte, tüketicinin konforunu ya da yararını azaltan, bu durumun kayda değer büyüklükte olmamasıdır. Önemsiz ayıplara örnek olarak; maldaki çizikler veya lekeler, musluğun su damlatması, mutfak dolaplarının tam kapanmayarak aralık kalması verilebilir¹⁹².

TBK'nin ayıptan sorumluluk başlıklı 219. maddesinde ayıbın açıkça önemli ölçüde bir ayıp olması gerektiği vurgulanmış olmasına rağmen TKHK'de ayıbın önemli olması gerekliliğine değinilmemiştir¹⁹³. Konu hakkında herhangi bir düzenleme olmamasından dolayı öğretide çoğunlukla ayıbın önemli olması koşulunun tüketici sözleşmelerinde aranmayacağı kabul edilmektedir. Bu durumda tüketici önemli olmayan ayıplar içinde seçimlik haklarını kullanabilecektir¹⁹⁴.

Malın kendisinde bir ayıp olmamakla birlikte kullanılmasını sağlayan yardımcı eklerinde ya da yardımcı bir alette sorun olması halinde de ayıbın önem derecesine bakılmaksızın satıcının sorumluluğu doğacaktır¹⁹⁵.

Şunu da unutmamak gerekmektedir ki, önemsiz ayıp söz konusu olduğunda satıcının sorumluluğu doğacağından tüketici seçimlik haklarını kullanabileceğini belirtmiştik. Bu hakların kullanıl-

¹⁹⁰ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.228; Zevkililer/Aydoğdu, s.112; Zevkililer/Özel, s.160; Eren, Özel Hükümler, s.139-140; Kalkan, s.175.

¹⁹¹ Çabri, s.196.

¹⁹² Çabri, s.195.

¹⁹³ Çabri, s.195-196; Çiğdem Çilci, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Ayıplı Mal Satışı Nedeniyle Müteselsil Sorumluluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.151.

¹⁹⁴ Kalkan, s.174; Çabri, s.195; Aslan, s.136; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.228.

¹⁹⁵ Kalkan, s.177.

masının sınırı ise dürüstlük kuralına aykırı olmamasına bağlıdır. Şöyle ki, satın alınan arabanın kaportasında belli belirsiz bir çizik olması halinde diğer seçimler haklardan dönmeye hakkının seçilmesi dürüstlük kuralına aykırı olacaktır. Sonuç olarak ayıbın önemli olması aranmamakla birlikte, ayıbın önem derecesine göre seçimler hakların kullanılması gerekmektedir¹⁹⁶.

D. Taşınır Malın Tüketici Zilyetliğine Geçtiği Anda Ayıbın Var Olması

Tüketici hukuku açısından satıcının hangi ana kadar olan ayıptan sorumlu olacağını tespiti önem taşımaktadır¹⁹⁷. Eski Borçlar Kanunu döneminde yarar ve hasarın geçişinde malın teslimi aranmamakta, sözleşmenin kurulduğu an dikkate alınmaktaydı¹⁹⁸. Bir başka ifade ile, yarar ve hasarın, sözleşme kurulduğu an alıcıya geçtiği kabul edilmekteydi. 6502 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde kullanılan "*tüketiciye teslim anında ... gereken özellikleri taşımaması*" şeklindeki ifadede anlaşıldığı üzere, ayıp nedeni ile satıcının sorumluluğuna gidilebilmesi için, hasar ve yararın tüketiciye geçtiği anda ayıbın var olması aranmaktadır¹⁹⁹. Konu hakkında TBK'nın hasar ve yarar başlıklı 208. maddesi "*Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir.*" şeklinde TKHK ile paralellik gösterdiği gibi, Avrupa Konseyi'nin 1999/44 Sayılı Yönergenin 3. maddesinde malların tüketiciye teslimi anında var olan ayıplardan satıcının sorumlu tutulmasına ilişkin düzenleme ve CISG'nin 36. maddesindeki düzenleme de aynı doğrultudadır²⁰⁰.

¹⁹⁶ Çabri, s.196; Kalkan, s.177.

¹⁹⁷ Kalkan, s.179-180.

¹⁹⁸ Zevkliler/Özel, s.162; Zevkliler/Aydoğdu, s.114

¹⁹⁹ Genç, s.10; Kalkan, s.180; Çilci, s.196; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.232.

²⁰⁰ Çilci, s.159; Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.232.

Bu durumda taşınır mallar açısından hasar ve yararın tüketiciye hangi anda geçtiğinin tespiti gerekecektir. Konu hakkında taşınır malların hasar ve yararının tüketiciye geçişi ile ilgili 6502 Sayılı Kanun'da herhangi bir özel düzenleme bulunmaması nedeni ile, 6502 Sayılı Kanun'un 83/1 maddesinin yaptığı atıf ile TBK'nin 208/1. maddesine bakılması gerekmektedir. İlgili maddede taşınır malların hasar ve yararının malın zilyetliğinin tüketiciye devredildiği an olduğu belirtilmiştir. Bu durumda maldaki ayıbın tüketiciye zilyetliğinin geçtiği anda olması halinde satıcının bu ayıptan sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Taşınır malın zilyetliğinin geçişinden sonra ortaya çıkan ayıplar daha önceki mevcut olan sebeplerden -örneğin çürük malzeme ile yapılmış oluşu gibi- kaynaklanmadıkça satıcının sorumluluğunu doğurmayacaktır²⁰¹. Fakat malın çürük malzemedan yapılmış olması gibi, hasar tüketiciye teslimden sonra ortaya çıkması halinde satıcının sorumluluğuna gidilebilecektir²⁰². İşte bu gibi durumlarda tüketicinin korunması için 6502 Sayılı Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrasında "*Teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığına ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz.*" şeklinde düzenlemeye de yer verilmiştir. Bu düzenlemenin bir karine olması nedeni ile satıcı her zaman bunun aksini kanıtlayabilecektir. Ayrıca kanunda belirtilen "*malın ve ayıbın niteliği ile bağdaşmıyorsa*" bu karinenin uygulanamayacağına ilişkin olarak, çabuk bozulan ya da çürüyen mallara ilişkin ayıplarda bu karinenin uygulanamayacağı örneği verilebilecektir. Bu karine bazı hallerde satıcıyı mağdur edebilmektedir. Örneğin, tüketici tarafından satın alınan bir malın üzerinde teslimden itibaren altı ay geçmeden sigara izi oluşmuşsa, Kanun'un teslimden itibaren altı ay içindeki ayıplardan tüketiciyi sorumlu tutmasıyla, iz kullanım hatası nedeni ile oluşmuş olsa dahi bunun kullanım hatası olduğunu satıcı kanıtlamak zorunda kalmaktadır²⁰³. İşte bu nedenle

²⁰¹ Genç, s.10; Zevkliler/Özel, s.163; Aslan, s.122.

²⁰² Zevkliler/Özel, s.162.

²⁰³ Aydoğdu, Tüketici Kılavuzu, s.48.

Yargıtay, maldaki hatanın imalat hatası olup olmadığının ayrıntılı olarak araştırılması ve kullanım hatasından ayırt edilmesi gerektiği görüşündedir²⁰⁴.

Burada mesafeli satışların hasar ve yararının geçişinin tespitinden de bahsedilmesi gerekmektedir. 6502 Sayılı Kanun'un 48. maddesinde mesafeli sözleşmeler "satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir" şeklinde tanımlanmaktadır. Serdar²⁰⁵, TKHK'de belirtilen mesafeli sözleşmelerin satıcı ile tüketicinin fiziksel olarak yüz yüze gelmediği, iletişim araçlarının kullanılması ile sözleşmenin kurulduğu belirtmektedir. Mesafeli sözleşmelerde hasar ve yararın geçtiği an yani teslim tarihinin belirlenmesi açısından bir zorluk yaşanmamaktadır. Çünkü her ne kadar tüketici siparişini iletişim araçları ile veriyor olsa da teslim alıcının belirlediği adrese klasik yollarla yapılmaktadır²⁰⁶. Mesafeli sözleşmelerde hasar ve yararın tüketiciye geçişi hakkında özel bir düzenleme olmamakla beraber Türk Borçlar Kanunu'nun 208. maddesinin 3. fıkrasında "Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer." maddesi düzenleme alanı bulmuştur. Mesafeli satış niteliğindeki tüketici sözleşmelerinde, taşınır malın satıcı tarafından taşıyıcıya teslim edildiği an hasar ve yararın tüketiciye geçtiğinin kabulü mümkün değildir. Yalnızca taşıyıcının tüketici tarafından belirlendiği durumlarda malın taşıyıcıya teslim edildiği an hasar ve yararın geçtiği kabul edilmektedir²⁰⁷.

²⁰⁴ Bu kararlar için bk. Aydoğdu ve Kahveci, Tüketici, s.235; Zevkliler/Aydoğdu, s.115; Zevkliler/Özel, s.152; Karar No:46, 49, 64, 72, 84, 126, 184, 194, 198, 284.

²⁰⁵ Serdar, s.184.

²⁰⁶ Serdar, s.184.

²⁰⁷ Kalkan, s.184; Merve Aslan, Elektronik Ticaret ve Bu Kapsamda Akdedilen Mesafeli Elektronik Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Seçkin Hukuk, Ankara, 2021, s.185.

Tüketici, satın aldığı bir malın teslim alınmasında temerrüde düştüğü durumda hasarın kime ait olacağı sorunu da doğmaktadır. Bu konu hakkında TKHK’de bir düzenleme olmadığından dolayı TBK’nin 208. maddesinin 2. fıkrası²⁰⁸ uygulanması gerekmektedir²⁰⁹. Yani tüketici eğer malı teslim almakta temerrüde düşer ise bu durumda yarar ve hasar temerrüde düştüğü andan itibaren kendisine geçecek ve satıcı sorumluluğuna gidilemeyecektir²¹⁰.

E. Tüketicinin Ayıbı Bilmemesi ve Kendisinden Bilmesi Beklenmemesi

6502 Sayılı Kanun’un 10/2 maddesinde “*Tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hâllerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz. Bunların dışındaki ayıplara karşı tüketicinin seçimlik hakları saklıdır.*” denilerek açıkça tüketicinin taşınır malın zilyetliğini aldığı anda ya da daha zilyetliği almadan önce ayıbı bilmemesi gerektiği düzenlenmiştir. Buna ek olarak ise ayıptan haberdar olmasının kendisinden beklendiği durumlardan da söz edilmiştir. Bir başka ifade ile, tüketici sözleşmenin akdedildiği tarihte satıcı tarafından malın ayıplı olduğu kendisine bildirildi ise ya da bildirilmemiş olmakla beraber tüketicinin ayıptan haberdar olması kendisinden bekleniyorsa bu durumda ayıp nedeni ile satıcının sorumluluğuna gidilemeyecektir²¹¹. 1999/44 Sayılı yönergenin 2. maddesindeki ve TBK’nin 222. maddesindeki düzenlemede, TKHK ile aynı doğrultudadır²¹².

Kendisinden beklendiği terimi ile anlatılmak istenenin aslında TKHK’nin 10. maddenin 3. fıkrasında “*Satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin*

²⁰⁸ TBK m.208/2: “Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer.”

²⁰⁹ Kalkan, s.183.

²¹⁰ Eren, Özel Hükümler, s.85; Kalkan, s.183.

²¹¹ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.237; Aydoğdu, Tüketici Kılavuzu, s.49.

²¹² Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.237.

kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket konular” şeklindeki düzenleme ile ayıplı malın satışa sunulması halinde tüketici tarafından kolayca fark edilebilecek ayıba ilişkin bir etiket konması gerektiği anlaşılmaktadır. Örneğin ikinci el araç satımında aracın satış bedelinin düşük olması durumunda Yargıtay²¹³ “Mahkemenin iddia edilmeyen ve kanıtlanmayan hal ve şartlara dayanarak davalının maldaki ayıbı bildiğini farz etmesi de doğru görülmemiştir. Satış bedelinin düşük olması her zaman malın ayıplı olduğunu ve alıcının bunu bildiğini ifade etmez.” gerekçesi ile tüketicinin bu ayıbı bildiği sonucuna varılmasının yanlış olacağını değerlendirmiştir.

Sözleşmenin kurulması esnasında açıkça görülebilen, fazladan kontrol yapılmadan fark edilebilen açık ayıplar açısından ise, taşınırın zilyetliği geçtikten sonra bu ayıptan haberdar olunmadığının ileri sürülmesi dürüstlük kuralına aykırı olacağından satıcının sorumluluğuna gidilmesi kabul edilemeyecektir²¹⁴. Örneğin, tüketici buzdolabı satın alırken, alıcı tarafından malın çizik olduğu kendisine bildirildiyse ya da etiketinde buna ilişkin bilgi varsa, tüketici artık satıcının ayıptan sorumluluğuna gidemeyecektir. Fakat buzdolabının yalnızca çizigi olduğu belirtildiği halde, motorunun da ayıplı olması ve motorun arızalanmış olması halinde, tüketici sözleşmenin kurulması sırasında bu ayıbı bilmemesi ve kendisinden bilmesi beklenmemesi nedeni ile satıcının sorumluluğuna gidebilecektir²¹⁵.

Sözleşme kurulduğu esnada satın alınan malda açık ayıbın bulunması satıcının sorumluluğunu her durumda kaldırmayacaktır. Örneğin mesafeli satışlarda, tüketici satın aldığı malı internet üzerinden sipariş vermiş olması halinde sözleşme kurulduğu esnada satın aldığı malda açık ayıp olsa dahi bunu fark etmesi mümkün değildir. Bu nedenle satın alınan maldaki ayıbın açık olması her durumda tüketicinin ayıbı bildiği

²¹³ Yargıtay, 13 HD., E. 1988/6825, K. 1989/2181, T.30.03.1989, E.T: 25.01.2022, (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/13hd-1988-6825.htm>).

²¹⁴ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.238; Zevkililer/Aydoğdu, s.115; Zevkililer/Özel, s.163; Aslan, s.124.

²¹⁵ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.237-238; Aydoğdu, Tüketici Kılavuzu, s.49.

anlamına gelmeyecektir²¹⁶. Şunu da belirtmemiz gerekir ki, 6502 sayılı Kanun'da açıkça bir düzenleme olmamakla birlikte genel nitelikteki Türk Borçlar Kanunu'na bakıldığında satıcının sözleşmenin kurulması sırasında taşınır malda ayıp olduğu halde ayıptan haberdar olmamış oluşu, satıcının ayıp sorumluluğundan kurtulması için yeterli görülmemiştir²¹⁷.

Aslan'a göre²¹⁸; satıcının ayıptan doğan sorumluluğundan kurtulması için tüketicinin ayıbı bilmesini yeterli görmeyip ayrıca ayıp nedeni ile ortaya çıkabilecek sonuçları da biliyor olması gerekmektedir. Örneğin, topallayan bir at satın alan tüketicie satıcı tarafından bu atın topallamasının geçici olduğu ve iyileşeceği bilgisinin verilmiş olmasına rağmen atın iyileşmemesi halinde de satıcı ayıp sorumluluğundan kurtulamayacaktır.

F. Muayene ve Bildirim Külfetinin Olmaması

Türk Borçlar Kanunu'na tabi taşınır satışlarında kanunun 223. maddesi ile alıcının malı muayene etme ve ihbar etme külfeti bulunmaktadır. Buna göre zamanında bu külfetlerini yerine getirmediği takdirde alıcının seçimlik haklarını kullanması mümkün olmayacaktır.

4077 Sayılı Kanun'a bakıldığında ise malın muayenesi ile ilgili bir hüküm olamamakla beraber, tüketicie malın tesliminden itibaren 30 günlük ihbar külfeti yüklenmişti. Seçimlik hakların kullanabilmesi için ihbar külfetinin tüketicie yüklenmiş olmasından 6502 Sayılı Kanun'da vazgeçilmiş olup, Kanun'un 10. maddesinin gerekçesinde "*Ayıplı malda tüketicinin seçimlik haklarından faydalanabilmesi için ayıbı belirli bir süre içinde ihbar etmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır*" şeklindedir. Kaldı ki, tüketicinin ayıp nedeni ile kullanabileceği seçimlik haklarının kullanımı açısından YTKHK'nin 12. maddesi ile düzenleme yapılmış olup, seçimlik hakların kullanılmasında malın zilyetliğinin devrinden itibaren 2 yıllık

²¹⁶ Aydoğdu/Kahveci, Tüketicie, s.237-244.

²¹⁷ Aydoğdu/Kahveci, Tüketicie, s.246.

²¹⁸ Aslan, s.124.

zamanaşımı süresi bulunduğu belirtilmiştir²¹⁹. Açıklanan nedenlerle 6502 Sayılı Kanun ile tüketicinin seçimlik haklarının kullanımı açısından daha geniş bir alan sağlanmıştır.

İhbar külfetinin ortadan kalkması tüketiciler bakımından zamanaşımı süresinin kötüye kullanılmasına neden olabilecektir. Fakat tüketici tarafından ayıbın zamanaşımı süresinden çok daha erken bir zamanda tespit edilmiş olmasına rağmen, seçimlik hakların uzun süre kullanılmamış oluşu da TBK'nin 2/2. maddesi gereği hakkın kötüye kullanılması kapsamına gireceği de unutulmamalıdır²²⁰.

SONUÇ

“Tüketici Hukuku Açısından Taşınır Satımında Ayıplı Mal Kavramı” başlıklı yazımız ile tüketici satış sözleşmeleri ve bu sözleşmede taşınır malın hangi hallerde ayıplı sayılacağı açıklanmıştır.

Taşınır mallara ilişkin tüketici sözleşmelerinin taraflarından biri olan tüketicinin, sözleşmenin diğer tarafı olan alıcıya göre zayıf konumda olduğu açıktır. Bu zayıflığın giderilmesi ve sözleşme tarafları arasında eşitlik sağlanabilmesi için birçok özel hukuk alanında olduğu gibi tüketici hukuku alanında da TBK'den farklı olarak ETKHK ile tüketici hukukuna ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Zaman içerisinde ilgili kanunda değişikliklere gidilmesiyle birlikte 28.05.2014 tarihinde 4077 Sayılı Kanun'u yürürlükten kaldıran 6502 Sayılı TKHK yürürlüğe girmiştir. 6502 Sayılı Kanun'un tüketici ile satıcı arasındaki eşitliğin sağlanması yolunda getirdiği birçok yenilik de bulunmaktadır.

Tüketici sözleşmesinin tespiti, uygulanacak kanun açısından önem taşımaktadır. Bir taşınır malın satım sözleşmesine duruma göre TBK hükümleri uygulanabileceği gibi tüketicinin daha lehine düzenlemeler bulunana TKHK hükümleri de uygulanabilecektir.

²¹⁹ Kalkan, s.193-194.

²²⁰ Aydoğdu/Kahveci, Tüketici, s.251.

Tüketici sözleşmelerinde, sözleşme taraflarının amaçlarının tespiti gerekmektedir. Fakat bunun tespiti bazı durumlarda oldukça zor olabilmektedir. Temelde sözleşmenin tüketici sözleşmesi olabilmesi için tüketicinin ticari veya mesleki amaç dışında, satıcının ise sürekli ve profesyonel olarak ticari veya mesleki amaç ile hareket etmesi aranmaktadır.

Ayıp kavramı ise TBK ve 6502 Sayılı TKHK kapsamında genel olarak maddi, hukuki ve ekonomik ayıp olarak üçe ayrılmıştır. Ayıp kavramı 6502 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde düzenlenmiş olmakla birlikte ilgili maddenin yorumlanmasında hem Yargıtay kararlarında hem de öğretide farklı görüşler ve tanımlamalar oluşmuştur. Bu kararlar ve öğretiler çerçevesinde her ne kadar ETKHK zamanında farklı görüşler bulunsa da YTKHK kapsamında genel görüşe göre, eksik ya da fazla ifa ve yanlış ifa durumlarında TKHK kapsamında bir ayıp olmayacağı, yalnızca yanlış ayıpların olması halinde aynı zamanda bu eksiklik malın niteliğini de etkiliyorsa ancak o zaman ayıp kavramı içerisinde sayılabilecektir.

YTKHK'nin 8. maddesinde; malın ambalajında ve etiketinde belirtilen niteliklerin bulunmaması, tanıtma ve kullanım kılavuzunda belirtilen niteliklerin bulunmaması, reklam, internet partalı ve ilanda belirtilen nitelikleri taşımaması, malın teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırılık, muadili olan malların kullanım amacını karşılamaması, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltması veya ortadan kaldırması, sözleşme konusu malın süresinde teslim edilmemesi, sözleşme konusu malın gereği gibi monte edilmemesi ve montaj talimatının yanlış olması halleri açıkça ayıp olarak düzenlendiği görülmektedir.

Ayıbın tespitinden sonra ise ilgili ayıp nedeni ile satıcının sorumlu tutulup tutulamayacağını belirlemek gerekmektedir. Satıcının sorumluluğunun doğabilmesi için; ilgili taşınır malın alıcıya teslim edilmiş olması, taşınır malın ayıplı olması fakat bu ayıbın önemli bir ayıp olması gerekmemesi, taşınır malın tüketici zilyetliğine seçtiği anda var olması, tüketicinin ayıbı bilmemesi veya kendisinden bilmesi beklenmemesi gerekmektedir.

KISALTMALAR

TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
ETHKT	: 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
YTKHK	: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
AB	: Avrupa Birliği
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
E.	: Esas
K.	: Karar
T.	: Tarih
H.D.	: Hukuk Dairesi
m.	: Madde
CISG	: United Nations Convention on Contractsforthe International Sale of Goods (Viyana Satım Sözleşmesi)
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
Kw	: Kilowatt

KAYNAKÇA

Açıkgöz, O. (2015). 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 21(2): 805-835.

Aktürk, İ. Y. (2016) Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 20(2): 103-128.

Arkan, S. (1995) *Tüketici Kredileri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. 18(1-2): 35-42.

Aslan İ.Y. (2014). *6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku*. 4.Baskı. Ankara: Ekin Kitapevi Yayınları.

Aslan, M. (2021). *Elektronik Ticaret ve Bu Kapsamda Akdedilen Mesafeli Elektronik Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*. Ankara: Seçkin Hukuk.

Aydoğdu, M. (1998). *4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Kapıdan Satışlar*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, No:85.

Aydoğdu, M. (2014). *Tüketici Kılavuzu- Hukuk Rehberi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Aydoğdu, M. (2014). *Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi*. Ankara: Seçkin Hukuk.

Aydoğdu, M. (2015). *Tüketici Hukuku Dersleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Aydoğdu, M./Kahveci, N. (2019). *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Sözleşmeler Hukuku*. 4. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi.

Aydoğdu, M./Kahveci, N. (2021). *Tüketici Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Cumalođlu, E. (2014). 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları. *THD*. 9(99).

Çabri, S. (2016). *6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Çilci, Ç. (2019). *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Ayıplı Mal Satışı Nedeniyle Müteselsil Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çizmecioğlu, L./Demirel, D. İ./Karakocalı, A./Kavak, M./Şahin Mccarthy, O./Özdemir, H./Özkurt, A./Selim, A./Sütçü, S. S./Süzen, A./Tutar, E./Tutumlu, M. A./Ulaş, Ö./Yıldız, R. (2017). *Tüketici Hukuku Davaları Teori – Uygulama*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Hukuk.

Çürük, A. (2020). *Tüketici Satış Sözleşmelerinde Satış Konusu Malın Ayıplı Olmasının Sonuçları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan V. (1996). Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 5(1-2): 153-179.

Edis, S. (1963). *Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın Evi.

Eren, F. (2017). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. 4. Bası. Ankara: Yetkin Yayınları.

Eren, F. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 18. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları.

Erkan, V.U. (2017). Tüketici Satış Sözleşmesinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerin Uygulanması. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. (30): 293-320.

Esen, E. (2019). *Satış Sözleşmelerinde Aliud Teslim*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fırıncıoğulları, F. (2017). *Tüketici İşleminde Şahsi Teminatlar*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Genç, A. A. (2017). *Satıcının Ayıptan Sorumluluğunda Alıcının Dönme Hakkının Sınırları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüş, A. (2014). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*. Cilt 1. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

İnal, T. (2014). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Hukuk.

İnal, T. (2004). Hayvanın Hukuki Kişiliğini ve Haklarının Tanınması Gereği Üzerine. *Kazancı Hukuk İşletme ve Maliye Bilimleri Hakemli Dergisi*. Sayı: 1. İstanbul.

Kahveci, N. (2012). *Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kalkan, A. (2018) *Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Sorumluluk*. Ankara: Adalet Yayınevi. Kazancı.com.

Köroğlu, E. (2015). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona Ermesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
www.lexpera.com.tr

Oğuzman, K./Öz, T. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Cilt 1. 12. Baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Ozanoğlu, S. H. (2011). *Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)*. *Dergipark*. 50(1): 55-90.

Ozanoğlu, H. S. (2000). *Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan. İstanbul: Beta. s.663-692.

Özdemir, H. (2004). *Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması*. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 53(3): 61-90.

Özel, Ç. (2020). *Tüketicinin Korunması Hukuku*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayın.

Özsoy, R. (2019). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Serdar, İ. (2005). *İnternetteki Hukuki İşlemlerde Tüketicinin Korunması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi

Sütçü, S.S./Buyrukçu, Ö./Atay, G./Oğuz, F./Deniz, İ./Öztürk, F./Yavuzer, H./Çelik, T.E./Altıparmak, Y. (2019). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmüne Göre Tüketici Hukuku Uygulamalarında Tüketicinin Korunması*. Ankara: Seçkin Hukuk.

Şahinci, D. (2011). *İnternette Aldatıcı Reklam ve Reklam Verenlerin Sorumluluğu*. Ankara: Seçkin Yayın.

Taşkın, M. (1997) Tüzelkişilerin ve Şirketin Tüketicilik Vasfı. *Ankara Barosu Dergisi*. S,1: 30-37.

Tutumlu, A. A. (2019). *Tüketici Yargılama Hukuku*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Hukuk.

Tutumlu, M. A. (2021). *Ayıplı Mal Hukuku*. Ankara: Seçkin Hukuk.

Yıldırım, A. (2009). *Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Zevkliler, A./Aydoğdu, M. (2004). *Tüketicinin Korunması Hukuku*. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Hukuk.

Zevkliler, A./Özel Ç. (2016). *Tüketicinin Korunması Hukuku*. Ankara: Seçkin Hukuk.